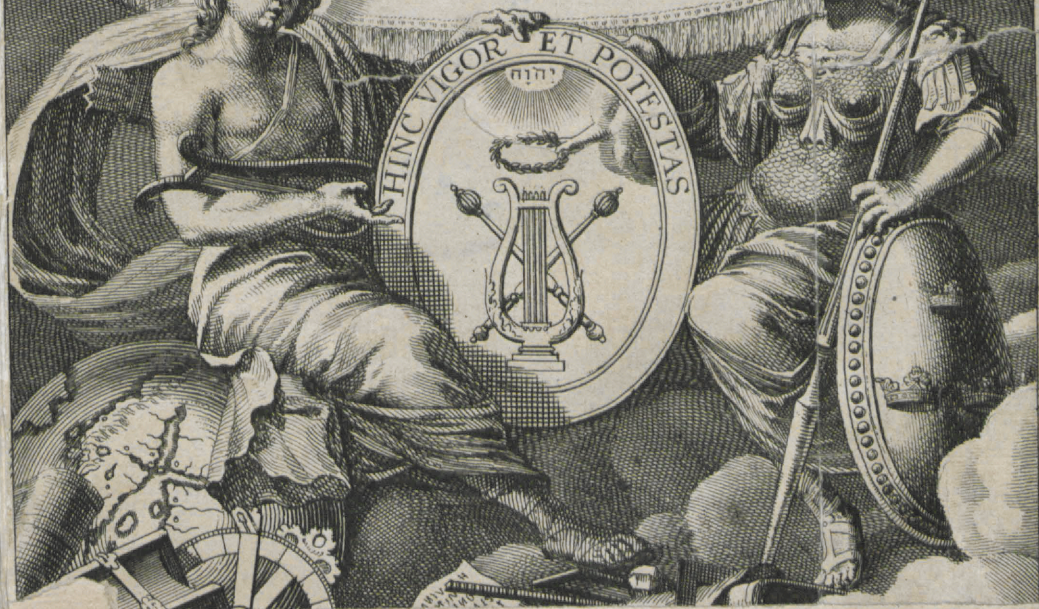

ACTVS INAUGVRALIS
ACADEMIÆ
GVSTAVO-CAROLINÆ
HABITVS PERNAVIÆ
die 28 Aug:
ANNO M.DC.XC.IX.

10
11-5.

ACTUS INAUGURALIS
ACADEMIÆ
GUSTAVO-CAROLINÆ
AUSPICIIS
AUGUSTISSIMI MONARCHÆ
CAROLI XII.

SVECORUM, GOTHORUM VAN.
DALORUMq; REGIS, MAGNI PRINCIPIS
FINNONIÆ, DUCIS SCANIÆ, ESTONIÆ,
LIVONIÆ, CARELIÆ, BREMÆ, VERDÆ,
STETINI POMERANIÆ, CASSUBIÆ &
VANDALIÆ; PRINCIPIS RUGIÆ, DOMINI
INGRIÆ & WISMARIÆ, NEC NON CO-
MITIS PALATINI RHENI IN BAVA-
RIA, JULIACI CLIVIÆ & MON-
TIUM DUCIS.

DORPATO PERNAVIAM
TRANSLATÆ.

EXCUD. JOHANNES BRENDKEN,
REG. ACAD. TYPOGRAPHUS.

1699.

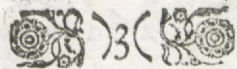
R
1614

R Est. A-12790

~~D.~~ Est. A

21864

Ostquam Serenissimus & Potentissimus Svedorum Rex CAROLUS XII. ex pia Augustissimi Parentis ordinatione constituerat, Academiam Dorpatensem, anno hujus seculi tricesimo secundo, a Magno GUSTAVO ADOLPHO, inter bellicos in Germania motus, primum fundatam; at vero post miserrimam quam a Moscovitis passa est subversionem, Anno 1690. a Rege gloriosissimæ memoriæ

CAROLO XI. instauratam, in majus studiosæ juventutis, præsertim ex Sveonia atq; peregrinis locis adventantis commodum, Dorpato, in inclytum Pernaviense emporium ad mare Balthicum transferre: Ut decenti cum splendore id perageretur, S.æ R.æ Majestati maximè e re simul visum erat Illustrissimo Comiti ERICO DAHLBERGIO, Regio Senatori, Campiduci, totius Lîvoniæ & urbis Rigensis Generali Gubernatori, nec non Academiæ hujus Cancellario Magnificentissimo, inaugurationem novæ sedis, clementissime demandare. Qui proinde absq; mora, typis scripto vulgato, significavit, diem 28. Aug. solenni introductioni esse destinatum, atq; illos præterea, qui ad honoratiora in

in hisce Provinciis munera atq; officia promoveri cupiunt, per duos ad minimum annos, in novo hoc Musarum domicilio, studiorum causa commorari oportere. Habita itaq; prius in urbe Dorpatensi, nomine totius Academiæ, ab Eloquentiæ Professore MICHAELE DAU, Oratione valedictoria, justo tempore Pernaviam concessere Professores & reliqua Academiæ membra. Octo fere ante inaugurationem diebus cum frequenti comitatu ab urbe Rigensi Pernaviam quoq; venit, Illustrissimus Cancellarius, quem extra oppidum Senatus urbicus; Intra vero mænia præsidariæ Cohortes sub armis, Lato animo exceperunt. Obsequii standi causa mox ad eum accedebat præter alios genere ac dignitate nobi-

les atque claros viros, etiam Magistratus Academicus; quos omnes humaniter exceptos, variisq; sermonibus detentos, benignissime a se dimisit. Quin etiam die postero in Collegium Academicum accessit, ubi de rebus ad Academiae commodum atq; incrementum attinentibus, prolixum habuit sermonem. Pridie instantis solennitatis publico Rectoris Magnifici programmate distributo honoratissimi Hospites ad eandem praesentia sua augendam atq; simul decorandam invitabantur. Ipso propterea inaugurationis die, hora septima matutina, apud Rectorem Academiae, congregati sunt Professores, atq; Cives Academici, inde decenti ordine, ad Illustrissimi Comitum hospitium sese conferentes; apud quem

quem etiam major nobilium pars, cum Clero, Senatu urbico & honoratioribus civibus convenerat. Hora vero octava, signo Campana Majori dato in novam Musarum aedem, instar excelsae arcis conspicuam tali modo processus instituebatur. Primus ibat Marchallus, quem sequebatur Classis nobilium pro ratione cujusq; dignitatis: inter quos cernebantur duo Tribuni militum ERICUS PISTOLENKORS, & CAROLUS GUSTAVUS SCHYTTE, quorum prior homo licet septuagenarius, ac praeterea tum valetudine parum firma, medicorum tamen salutaria consilia negligere maluit, quam officio suo in tam solenni actu deesse: Alter vero arctissima consanguinitate junctus illustrissimo quondam Regni Senatori, atq; ob crebras quas ad externos

teros Principes obierat legationes celeberrimo Ministro Regio, JOHANNI SCHYTTE, libero Baroni de Duderhoff, qui imperante GUSTAVO ADOLPHO, Academiam hanc prius Dorpati inauguraverat. Exiguo post hos intervallo cum sceptris argenteis apparebant Academiae famuli, togis induti coeruleis cum limbo rubri coloris. Tum ipse procedebat Magnificentissimus Cancellarius duodecim stipatus doriferis quem sequebantur Rector ac Professores, hos verò Clerus, atq; post hunc Senatus urbicus, quorum deniq; agmen studiosa cohors claudebat. Hoc ordine ventum est in auditorium majus, quod panno rubri coloris pulcre ornatum, atque simul ingenti multitudine virorum foeminarumque illustrium, quos

quos tantæ festivitatis videndæ cupiditas huc allexerat, repletum cernebatur. Postquam jam Musicalia instrumenta, canentiumque chorus cessaverant illustrissimus Cancellarius eam quæ hic sequitur orationem habuit.

Perillustres, Generosi, Plurimum Reverendi, Amplissimi, Nobilissimi Clarissimi, Doctissimiq; Auditores.

Quemadmodum, omni tempore incomparabilem, ac simul verè Christianam atq; Paternam, pro universis suis Civibus curam gerere

B

con-

conſueverunt Potentiſſimi Svioniæ Reges; ita bonitatis ac benevolentia ſuæ radios, ſuper hæc in Livonia Provincias diffundere haud neglexerunt; ante omnia tamen ſoliciti, ut una cum vera Pietate, cæterisq; virtutibus omnibus, quæ hominem inprimis ornant, ſtudia quoq; humaniora, variaq; ſcientiæ & artes, in eaſdem mature introducerentur, introductæq; pulchre flourerent, & ad juſtam maturitatem pervenirent. Ob hanc cauſam GUSTAVUS ADOLPHUS Glorioſiſſimæ memoriæ Rex, ex candido, religioſo ac pio prorſus animi affectu, Anno ſupra milleſimum triceſimo ſecundo, Dorpati inclytam fundavit Academiam, poſtmodum, tam a Potentiſſima Regina ac Domina CHRISTINA;

NA; quam invictiſſimo Rege CAROLO GUSTAVO, magnificis ſumptibus ſuſtentatam atq; auctam; quæ propterea inſigniter floruit, uſque ad immaniſſimas illas & prorſus Barbaricas Muſcovitarum in hanc Provinciam irruptiones; quo tempore, Urbe in qua Muſarum tum habitum fuit domicilium, ab hoſte erepta, Academiam quoq; ipſam, miſerandum in modum deſtrui extinguiq, neceſſe fuit. Revixit tamen illa Anno milleſimo ſexenteſimo atque nonageſimo, a CAROLO XI. immortalis memoriæ Rege tum inſtaurata, & in priſtinum ſtatum feliciter reſtituta. Sed quia iſte locus, ubi hætenus erat collocata, aliquanto remotior, ac præterea ob ſummam viciniam Provinciarum alienæ Dominationis

nationis, sic nec satis tutus, neq; idoneus videbatur, cum non tantum in turbulentis, uti antea, temporibus, fere ad quosvis hostiles impetus exposita haberetur Academia; Sed etiam ob longinqua per terras itinera plerique absq; multo labore illuc commeare, & simul, res suas secum transferre nequissent; quibus incommodis ac difficultatibus a proposito suo facillime detereri posset Studiosa juventutis. Itaq; Gloriosissimæ memoriæ Rex, pro incomparabili, qua in omnes ferebatur benevolentia, mutato priori consilio, sedem Academiæ Dorpato transferendam, atq; Pernaviæ figendam esse, clementissime constituit; quandoquidem hæc urbs, non tantum validis munitis probe sit firmata, Sed etiam
propter

propter opportunissimum, quo prope maris Balthici littora gaudet, situm, satis apta atq; idonea videatur, in quam major etiam extraneorum juvenum virorumq; confluxus haberi; & eæ, quæ usui humano inserviunt res, simul per mare commodius adferri queant. In quem finem sacratissimæ memoriæ Regi placitum fuit, societati Academicæ concedere arcem suam, magnis sumptibus olim Principum commemorationi hic exstructam, jam vero nuper, favente Divina gratia, in commodum atq; decus Academiæ ita instauratam atq; ornatam, ut præcipuis quibusq; sive in Regno, sive extra Regnum, Musarum Domiciliis, splendore suo haud inferior appareat. Et quoniam Sacra Regia Majestas, Rex noster

ster clementissimus decreverat Sacratissimam hanc Gloriosissimi Parentis ordinationem effectui dare; eamq; ob causam membra omnia societatis Academicæ huc sese conferre, mihi simul inaugurationem novæ sedis jam peragere, clementer mandaverat; ut sic absq; mora & temporis jactura, literarum studia prosequi, atq; exercitiis equestribus erudiri posset studiosa juventutis cohors. Proinde nomine Augustissimi Regis nostri dictam arcem sive Regiam domum laudabili Collegio Academico, in perpetuam possessionem trado, atq; concedo, ut in publicos usus, eadem uti atq; gaudere queat. Præterea quamvis in dubium non revocemus, Plumimum Reverendos atq; Clarissimos Dominos Professores,
uti

uti & reliqua hujus Academicæ membra, satis intelligere, quid a se hoc negotio requiratur, eamq; proinde operam sedulo esse duros, ut officio suo recte queant perfungi: tamen cum a Sacra Regia Majestate, hujus Academicæ Cancellarius, clementissime sim constitutus, pro ratione itaque officii mei, Dominos Professores, hisce paucis, benigno tamen animo commonefacere volo atque admonere, ut secundum Serenissimi Regis clementissimam intentionem, Studiosæ juventutis exercitia atq; studia, tam ad Reipublicæ, quam ipsius proprium usum utilitatemque dirigere instituant; inq; ejus commodis promovendis, ne quid vel negligatur vel postponatur, serio provideant; sed certis usq; statutisq; temporibus;

bus; non minus privata quam publica
lectione, ad bonarum literarum, scien-
tiarumq; culturam, nec non ipsius vir-
tutis exercitium, eo candore ac studio,
eandem excitare atq; perducere conen-
tur, prout coram DEO immortalis, Re-
gia Majestate, ac orbe præterea univer-
so, rationem actionum suarum redde-
re se posse existiment. Cæterum, ut
hæc omnia bene ac feliciter succedant,
Ego nunc ex candido ac sincero animo
altissimi Numinis propitium illis appre-
cor auxilium multamq; simul benedicti-
onem; optoq; ut Hæc jam modo in-
staurata Academia lata semper vireat
floreatq; ac ejusmodi tandem capiat
incrementa, quibus per omnem Eu-
ropam illustre nomen gloriamque
immortalem sibi acquirere possit.

Huic

Huic Sermoni, nomine societa-
tis Academicæ ejusdem tunc temporis
Rector atque Historiarum Professor
SVENO CAMEEN, in Cathe-
dram ascendens ita respondebat.

Quanto jam gaudio lætitiaq;
perfusi sunt omnes, quod Rex no-
ster Serenissimus CAROLUS XII.
paternarum virtutum non minus,
quam Regni Amplissimi hæres Glorio-
sissimus, in juvenili sua ætate, de reparan-
dis in hac Provincia studiis, atq; incre-
mento hujus Academicæ promovendo
tam sollicitum se gerat; Teq; simul Il-
lustrissime Comes, Regiæ suæ erga nos
gratiæ, mandatorumq; interpretem in-
primis eligere voluerit, ex cujus inge-
nio

nio tam multæ promanant virtutes; quem tam ingentia decora ornant; quiq; singulari præterea exemplo atq; documento satis evicisti, in illustri Vi- ro quam bene sedeant, convenientq; literarum amor & studium gloriæ mi- litaris, ego quidem verbis exprimere me non posse ingenue fateor: id cer- te multo melius indicare videntur, o- mnium vultus, oculi, gestus, qui in hoc celeberrimo conventu jam adsunt. Læ- tantur, Illustrissime Comes, quod Mu- sis nostris talis contigerit Patronus, quemad illud, quo jam gaudes, hono- ris fastigium, non cæcus aliquis fortu- næ impetus, & inordinatus aulicorum affectus, sed propriæ virtutes animiq; dotes evexerint, nihil cupidius, quam acta istius temporis suo volventes ani-

mo

mo, cum invictissimum Heroa CA- ROLUM GUSTAVUM in gloriosis- sima adversus Polonos expeditione secutus, devictæ gentis nobilissimæ, florentissimiq; Regni in Regis victoriosi potestatem sese dedentis, testis esses o- cularis præsentissimusq;: cumq; præ- terea, partim sub alieni Ducis auspi- cio, partim proprio ductu, multas ho- stium cohortes fugaveris, atq; cæcideris; urbiumque plurimarum expugnanda- rum capiendarumque vel autor sis re- pertus vel adiutor; tuaq; insuper in- dustria, ad clandestinos hostium cona- tus detegendos sæpissime fuerit deside- rata. Aliis voluptati est, quod in bel- lo Danico, in illo maxime memora- bili per fretum Oresundam transitu; cum noster exercitus haud minus cum

C2

frigo-

frigore & horrida hyemis tempestate,
cumq; ipsa fame, & penuria omnium
fere rerum, quam ingenti multitudi-
ne armatorum militum, omnibus, ad
bellum jam diu præparatum, rebus ne-
cessariis optime instructa, pugnare ne-
cessum haberet; Tuq; tamen primus
præcipuusq; glaciei situsq; locorum ex-
plorator, via ad hostes monstrata, Re-
gem magnanimum, incredibili dein-
ceps alacritate in obstantia agmina in-
vectum, per omnia pericula, quibus
Sacratissima ejus persona erat exposita
secutus, ejusdem non minus assiduus,
quam indefessus extiteris Comes, ho-
stilesq; ictus & impetus, & quod sæpe
numero longe periculosius est, falla-
ces hostium receptus artesq; occultas,
magno animo illatus usq; cavere atq;
supera-

superare potueris. Quodq; filio dein-
ceps invictissimo CAROLO XI. in
bello cum iisdem Danis iterum gesto,
per maxime insignes victorias, quas in
late patentibus Scaniae campis tergemi-
nas obtinuit, itidem adfueris: ac sicuti
propter res præclare gestas, optimi
Regis favorem singularem tum sis me-
ritus; ita quoq; postea, omnium, atq;
ipsius, qui uti fortitudine, ita prudentia
sua omnes superavit, Regis judicio, di-
gnus sis habitus, qui tandem inter sum-
mos militiæ duces locum obtineres am-
plissimum, Regiq; simul esses a consiliis
intimis. Qui vero pacis amant studia
& horridis Bellonæ exercitiis, innocu-
as Minervæ præferunt artes, maxime
venerantur insignem, quam colis Justi-
tiam, eamq; inprimis extollunt æquita-
tem,

tem, quam Gothicae provinciae & nostra jam Livonia, per aliquod tempus felicissime sint expertae, ubi semper major atq; clarior, quibus posterior, eam praecipue curam semper gessisti & adhuc indefesso animo geris, ne cui sit male, atq; ut perniciosissimus ille flagitiosissimusq; conatus, quo nonnulli aliorum famae aequae ac bonis turpiter insidiantur, probe retundetur, atque irritus reddatur; & quantum in Te est, jus suum cuiq; tribuatur. Laudant insuper singularem illam tuam solertiam hominum animos pertractandi; eamq; qua omnes amplecteris atq; faves humanitatem: quod neminem, nisi summa necessitas id requirat, a Te tristem abire sinas; vel si aliquando temeris quorundam conatibus irasci Te fas sit, etiam id

id ipsum doleas, quod irasci Te oporteat. Quin etiam illud minime praetereundum censeant, quod uti illustri Viro maximum ornamentum, ita plebi iisque omnibus, qui Regios Praefectos, negotiorum suorum causa adire tenentur, utilitatem & commoda affert maxime insignia, quod neminem opem atque auxilium tuum implorantem, vel a te removeas, vel diutius, quam aequum est, retineas, atque intempestiva mora & nimia temporis protractione anxios libellorum supplicum gestores affligi ac torqueri patiaris. Per plurimos commovent insignis Tua bonitas, eximiusque in literas literatosq; favor, qui sane tantus est, ut qui hactenus tristes fortunae eventus extimere Doctores, jam lati speiq; pleni & sibi & Heliconi nostro,

nostro, de feliciore in posterum successu gratulentur, & insignia quæque sibi promittant. Considerant hi tuos non minus in re literaria, quam opere militari, assiduos ac pene incredibiles labores, quibus Sveoniæ Regnum æque ac nomen tuum illustrasti. Quorum alii existimant post tot tamq; Clarissimos excellentissimi ingenii Tui foetus oportere Te jam paulum conquiescere, atq; in conservatione tuæ salutis diuturniorem huic provinciæ lætitiā reddere. Alii verò exoptant, ut tantis ingenii viribus, corporis vigor sanitasq; usque respondeat, utq; tam proficuis reipublicæ operibus, eandem quam hætenus impendisti curam assiduitatemque in posterum quoq; adhibeas Pyleos Nestoriosq; vixurus annos. At vero externa

ternat tantum considerantes, corporis elegantiam proceritatemq; laudant, & dignum tanto animo tam illustre habitaculum judicant; miranturq; in ætate tam provecta vires tamen integras & nullo ingravescentis senectutis contagio contaminatas. Omnes denique quotquot hic sumus, Tibi fausta feliciaq; quævis apprecamur, & quidem eo animi affectu iisq; verbis, quæ & tuam modestiam & nostrum in Te amorem abunde significant; nihil utique Tibi blandientes, cum tantum a nobis absint blandiendi causæ necessitasque, quantum a blanditiis fictoq; Sermone animus tuus semper abhorreere solet. Inprimis verò hæc Academia insignem emolumentum sibi accessisse intelligit, postquam in Te Illustrissimè

D

me

me Comes, ejus cura ac tutela fuerit derivata; ac certe nihil libentius recordamur, quam temporis istius, cum nos primum beatos reddiderit adventus tuus. Cumq; pro felicitatis nostræ omine lætillimo fuerit, rarissima illa, qua nos excepisti, comitas, & quod ingenue simul professus sis, Te uti bonis Patronum, ita molevolis ac calumniatoribus, quamdiu tales sunt, semper fore adversum. Quodq; ab omni fastu alienus, Illustrissimo Tuò nomini decus ac honorem aliquem ex Academicis titulis accedere, probe, & ut omnia quæ agis, prudenter omnino dijudicaveris: ac proinde nec indecorum habueris negotia Academica, quasi partem muneris tui suscipere; de illis, uti de re huic Provinciæ longe utilissima disse-

differere; Senatui quoq; Academico, non tantum uti judex æquisimus, sed etiam ut Patronus benignissimus adesse, inque Musarum castra crebro descendere, ac illa antiquitatis lumina atq; ornamenta, quæ in Bibliothecis inveniuntur, perlustrare, & quomodo pretiosissimus ille Thesaurus vel conservari vel augeri posset, sollicito prorsus animo ponderare consvescis. Quin demum illud mirum in modum commoveat affectus nostros, inq; memoriam simul revocet, magnanimum Camillum reliquasque veteres Heroes & Principes Reipublicæ Romanæ, qui istud imperium, ab infima sorte, ad summum magnitudinis fastigium evexerint; quod summa tibi sit frugalitas, summa vigilantia; quodq; tuæ semper sint deliciae, deliciis

deliciis posse abstinere, atq; Regi Reiq;
publicæ bene inserviendo, te ipsum
quasi consumere. Hæc sunt Illustris-
sime Domine, hæc inquam sunt opera,
quibus animos nostros commovere,
nosque Tibi devinctissimos reddere
novisti: hæc sunt quæ a vulgari homi-
num sorte Te exemerunt, & huic, quo
jam gaudes fastigio, dignissimum red-
didere. Hæc sunt Illustrissime Comes,
quæ calamos nostros aliquando acu-
ent, efficientq;, ut cum veneratione de
tuis meritis, tuisq; virtutibus sera quoq;
loquatur posteritas, nomenq; tuum
æternitati fiat consecratum.

Post hæc conversus ad Audito-
rium, hoc modo Sermonem instituit.

A. O.

A. O. O. H.

Cum nihil tam pulcrum, tam-
que præclarum habeatur in bene
constitutis Rebuspublicis, quam ubi
vigent florentq; artes liberales, atque
illa quæ exinde emanare videntur com-
moda ac utilitates promoveantur: ne-
scio sane an commodis unquam ver-
bis exprimi possint Heroicæ virtutes
Regum nostrorum, qui, præter armorum
splendorem, quibus ad remotissi-
mas orbis terrarum partes aditum sibi
quondam aperire valuerint; inprimis
quoq; fuere solliciti, ut doctrinæ inge-
nuæ, studiaque humanitatis, per uni-
versum regnum, ei; adhaerentes Pro-
vincias ita florerent, ut in hoc inno-
xio Musarum certamine, cum politis-
simis

D3

simis quibusq; nationibus, si non majorem, parem tamen gloriam, dignitatemque obtinere posset septentrio. Atque ut hac vice silentio præteream priscos Reges, quorum res gestæ, licet non sint ea cura diligentiaq; prout sequentium Regum decora, publicis monumentis consignata, cum in gerendis, quam scribendis rebus præclaris, acuratiores fuere istius ævi homines: in literarum tamen cultura, gloriam haud exiguam eos posuisse, abunde satis veteres declarant Historiæ, adeo ut in longum protraheretur Sermo noster, si quantum jam tum in boreali hac parte viguerunt mansuetiores Musæ edocere vellem. Scilicet enarrare deberem, quales tum ipsi Reges fuere, cum non tantum Magnates & nobiliores

biliores Cives illis remotissimis seculis astronomiæ essent dediti; verum quod multis incredibile habebitur, etiam universus populus & qui alias ad rastra damnati esse videntur Rustici, eandem coluerint scientiam: adeo ut, quivis ex plebe homo, ejusmodi instrumenta, quibus motus signorum coelestium diesq; anni fuere notati, quolibet die secum circumferre consueverit. Dicerem quoque quanto in pretio apud eos habita fuerint, facundia, ingeniosissimaq; Poëtarum inventa; & quod non minus jucundo ac polito sermone inter se, quam strictis ac porrectis ensibus cum hoste suo contenderent. Siquidem ab omni ætate mos laudatissimus illis quasi proprius erat, inter epulas & publica convivia ænigmatico sermone

mone ingenii vires hospitum suorum
expiscari; ac simul carmina Poëtarum
Heroumque laudes decantando, fero-
cem juventutem ad morale studium &
altiores curas, erigere usq; atq; exci-
tare. Quod si ex religioso Deorum
cultu, pietateque erga superos, prout
omnino decet, de humanitate decenti-
busque moribus alicujus Populi sit ju-
dicandum; haud scio, an veteribus in
septentrione incolis, qui ab omni sem-
per ætate Religionis fuere observantis-
simi, ulla gens, sancta Tellure excepta,
merito sit præferenda. Unum colebant
eundemq; omnibus aliis majorem De-
um, quem putabant esse omnipoten-
tem, atque ejus nutu omnia regi atque
gubernari. Huic supra altissima fide-
ra assignabant domicilium suum; ad
quod

quod piis hominibus aditus concede-
retur; sceleratis vero & impiis accessus
denegaretur; qui præterea pro com-
missis in hac vita gravioribus peccatis,
ad perpetuos cruciatus in acheronta
detruderentur. Hoc posito fundamen-
to, quid mirum, optimam apud eos in-
stitutam fuisse Politiam; Judicia san-
ctissime observata: milites ad pericula
quævis in bello alacriter subeunda ex-
citatos: Pacta, contractus, foedera, a-
micitiaq; æquissima lance ponderata
ac leges denique fuisse conditas, qua-
rum æquitas atque justitia, etiam in po-
litiori hoc ævo, omnibus non possunt
non placere. Sed prorsus jam abest ab
instituto meo tam de priscis Regibus,
quam de cultura literarum quæ sub ma-
ximis hisce Musarum Patronis olim flo-
ruere.

ruere aliquid proferre: ea tantum a nobis jam nominari par est, quæ huic Provinciæ & Academiæ, in hoc, quo jam vivimus seculo, bona accessere atque commoda. Quo nomine inprimis celebrari meretur memoria GUSTAVI ADOLPHI, Herois ob insignia, cum in universum Regnum, tum præcipue in literatos merita ac favorem, incomparabilis. Qui, cum in ipso, quod tum maxime flagrabat belli Germanici ardore, atque per triumphalia, quibus hostilem terram peragravit, vestigia, nativum & conatum sibi in literas amorem, animo nunquam potuit dimittere: postquam itaque Upsalensem Academiam insigni cum prædiorum, tum docentium numero ita ornaverit, ut pene de novo condi-

condita ac instaurata esse videretur; etiam Livonicam Academiam, filiam quasi secundo genitam, tum primum a se fundatam, illis munivit privilegiis bonorumque augmento, ut vel celebratissimis in Europa Lyceis par haberi potuerit. Nec indigna tanto Parente Filia, Pallas Svedica CHRISTINA fuit, quæ non suum tantum, sed prope virilem sexum magnitudine animi supergressa est. Cujus munificentiae documenta licet habeamus per plurima, illud tamen inprimis a nobis jam celebrari meretur quod eruditissimos quosque per Europam viros, in regnum suum accessere, eosdemque amplissimis Stipendiis beare ac ornare, non tantum ipsa non desierit, sed magnates quoque plerosque ad par exemplum Clementis-

mentillime invitaverit; prudenter omnino ponderans Horatios ac Virgilios, neq; posse haberi, ubi nullus inveniatur Mæcenas; eosdemq;, qui absq; munificentia Principum, in justum fastigium ascendere putant artes liberales, omnino similes esse inexpertis hortulanis, qui nulla vel parca nimis aquarum irrigatione, incrementum capere flores, inq; justam pulcritudinem magnitudinemque excrecere eosdem existimant. Equidem uti flores aqua, ita liberalia studia, munificis Principum donis grandescunt. Ubi enim alimenta necessaria desunt; nec in loculis tantum invenitur, ut commode sibi suæq; familiæ prospicere possint literati, sed summa cum anxietate, ad viles curas domesticas animum suum dimittere cogantur; diffi-

difficulus admodum idem deinceps erigi & ad sublimiores cogitationes progredi potest. Quantus autem bellator fuerit CAROLUS GUSTAVUS, ingentia illa, quæ a devictis populis obtinuit trophæa, abunde satis loquuntur. Ille tamen invictissimus Rex, quoties a Reip. curis tempus sibi vacuum permetteret; liberalibus artibus colloquioque eruditorum libentissime vacavit, & sæpe numero ad eosdem, literas sermone latino, propria manu exaratas transmisit. Hujus tanti Regis publicam Regni administrationem primum capessentis fere prima quoq; ac præcipua cura fuit privilegia & immunitates Academiæ confirmare. Quo felicitatis incremento, nostrum quoq; Athenarum in posterum quævis læta sibi polliceba-

licebatur ac in optatissimo, quo tum gaudebat otio, instar arboris fructiferæ jucundissimos fructus undiq; dispergebat. Verum uti instabili quam plurimum nituntur pede res humanæ, ac præter virtutem ipsam, nihil nobis proprium ac durabile promittere valemus; ita hæc Academia periniquam tum statim fortunæ experiebatur vicissitudinem; factumq; est, ut dum in Sveoniæ Regnum atque eidem subjacentes Provincias, hostilia quæq; movere cœperit Magnus Moscovitarum Dux, ipsa quoq; Academia, utique hostili terræ proxima, in tam inopinato ac simul calamitoso rerum statu, sedem suam deferere, coacta sit. Nam cum turbulentius usq; se gererent Mars atq; Bellona; ac ipse Rex, vastissimis, Polonia, Dania,

Daniæ, Austriacorum, nec non Moscovitarum simul districtus haberetur agminibus; ac præterea, in provinciis longe remotissimis occupato, non adeo bene vacaret, solitam sibi pro Musarum alumniis curam gerere; Stipendiis insuper in bellicos usus apparatusq; conversis, non potuit aliter fieri, quam ut tam Docentium, quam Discipulorum numerus, paulatim & quasi per gradus dissiparetur, atq; simul illustre hoc sapientiæ emporium civibus suis sic vacuum redderetur. CAROLO autem XI. minorenem adhuc agente ætatem, Reginæ Matris aq; Procerū præcipua quidem fuit cura, non tantum exulantes Musas revocare & in pristinum statum, Parnassum Livonum restituere; verum etiam priori sede commutata, eidem tutiorem

tio- rem commodioremq; locum con-
ciliare. Sed quo minus hoc consilium,
valeret, Regis minorennitas, & quod
eam mox sequutum est, bellum gravis-
simum impedire. Post tot nubila il-
luxit tandem exoptatissima illa Dies
quæ Civibus universis æq; ac Helico-
nis nostri incolis, a bellicis motibus pa-
cem atq; quietem reddidit; & siqui-
dem CAROLUS XI. incomparabi-
li ingenio bonitateq; esset præditus, ita
quoque singulari favore ac benevolen-
tia Sacras Musarum sedes statim am-
plexus est. nam licet tempora inciderent
longe durissima, cum tam ipsemet Rex
in bello cum Danis nuper gesto, quam
ante eum Majores sui, in Regni tute-
lam gloriamq; conservandam, maxi-
mos omnino sumtus facere habuerint
neces-

necessum, adeo ut publicus Regni thes-
saurus propterea plane fuerit exhau-
stus; ac præterea neq; adhuc satis am-
pla appareret spes, quomodo ingens il-
lud, quod per multos retro annos con-
tractum erat æs alienum, commode
dissolvi posset; tamen ut sunt maxi-
morum Heroum animi, ad altissima
quæq; nati atq; proni; omnibus hisce
sepositis difficultatibus, non tantum ve-
tera, in Regno suo, Musarum domici-
lia, insigni reddituum accessu exorna-
vit, sed etiam, ut benignitatis suæ ra-
dios imprimis sentiret Livonia, Acade-
miâ, a ADOLPHO GUSTAVO fun-
datam feliciter ibidem restaurari cura-
vit. Verum ut optimi quiq; Reges no-
stri, aliquod singulare beneficium in
hanc Academiam conferrent, ante-
quam

quam firma gaudere posset sede; ac
sicuti eidem MAGNUS GUSTA-
VUS dederat originem, CHRISTI-
NA incrementum; CAROLI autem
GUSTAVI tempora, experimento
tentarunt, an aspera quædam ac dura
pati valerent Musæ Livonicæ; ideoq;
ad filium Rex Gloriosissimus transmis-
sit, quidquid a Marte inquietatus ipse
peragere non potuerat: ita jam hodie
Potentissimus Monarcha CAROLUS
XII, qui parentis Augustissimi & ma-
jorum suorum virtutes serio imitatur,
opus hoc, tam sollicita priorum Regum
cura susceptum atq; adornatum, omni-
modo perficere & firmitate donare, cle-
mentissime constituit. Quod ergo fe-
lix faustumq; Deus ter Optimus Ma-
ximus esse jubeat, in posterum Musæ
rum

rum sedes erit Pernavia, gaudebitq; ho-
nore, quem alii civitates libentissime
vel habere vel retinere voluerunt. Frue-
tur illa jam commodis, quæ ex Musæ-
rum Palæstris fontibusque solent pro-
fluere; quæque sublimior pars mundi
auro argentoq; omni prætiosiora diju-
dicat. Habebit jam in sinu suo Pernavia,
quod e longinquis locis, non minori
vitæ, quam pecuniarum dispendio ac
jactura, sollicitis animis, quærere lo-
let Studiosa juvenus; nomenque ejus
post hac, non mercatores magis, quam
in republica literaria Viri clarissimi
colent, inque omnem perpetuitatem
celebrabunt. Proinde jam ad illud quod
in hac celebritate præcipue a nobis e-
rit observandum atq; præstandum, nos
conferentes, ad Tuos, Augustissime Rex,
F2 pedes

pedes venerabundi nos prosternimus
Regiæq; Tuæ Majestati, quantas humilli-
mi unquam cives concipere possunt
grates, persolvimus, quod fulgentimos
bonitatis atq; clementiæ Tuæ radios in
hanc Musarū palæstram demittere, ean-
demq; a gloriosissimæ memoriæ Regib⁹
antecessoribus Tuis, optimis privilegiis,
peramplo docentium salario, ornatissi-
maq; Bibliotheca antea instructam atq;
exornatam, jam vero, per singula-
rem Regiæ Tuæ Majestatis munificen-
tiam, ea bonorum accessione illustra-
re non sis dedignatus, ut nihil supra
desiderari posse videatur; nisi quod
votis ardentissimis, tantæ felicitatis fru-
ctus exoptemus perennes, atque ut
quam diutissime felix vivat CARO-
LUS, Carolinaque quondam pro-
genies,

genies, ut in æternum quoque felices
vivant Musæ Pernavienses æque ac
universum Regnum Svedicum.

DIXI.

Post hæc Musico concentu
repetito, ex Auditorio, in Tem-
plum, quod dicitur Germanicum, eo-
dem, uti antea ordine observato, proce-
ditur. In via qua erat eundum, ab u-
troq; latere, longa serie, sub armis suis
dispositi erant milites atq; Cives urbi-
ci, clangentibus, cum aliis multis, tum
præcipue instrumentis musicis, quæ gal-
lis dicuntur *haut-bois*. Cumq; reli-
qui, qui præcessere dies, obscuri, pluvio-
si, ac tempestatibus foedi atq; tristes ap-
parerent; hic dies repente adeo se-
renus

renus atq; innubis exstitit, ut ipsum quasi coelum ad gaudium lætitiāq; augendam, placidum apparuisse videretur. Postquam in Templum, quod læto itidem musicorum resonabat sono, esset perventum, atq; Illustrissimus Comes æq; ac reliqui omnes loca sibi assignata occupassent, Rector verò ascendisset in Cathedram prope altare exstructam, ante quam in mensa exigua, deposita erant Academiae insignia, una cum privilegiis & libro statutorum; idem perbrevis Sermone indicavit, tempus quoq; adesse, quo fasces Academicos a se jam deponendos, in designatum Rectorem Magnificum MICHAELEM DAU, Eloquentiæ & Poëseos Professore transferre deberet; Cui propterea in eandem Cathedram invitato,

post præstitum Juramentum, Insignia Academiae, Sceptra scilicet argentea, duas Claves deauratas; Sigillum, cui effigies GUSTAVI ADOLPHI erat insculpta, & Constitutiones Regias tradidit; pallioq; holoserico purpurei coloris insuper ornatum, Rectorem Academiae renunciavit. Quibus Cæremoniis finitis, precibusq; consuetis, pro Rege atq; Academiae incremento a novo Rectore habitis, e suggestu 84. Ps. Davidis interpretatus est M. DANIEL EBERHARD, Græcæ ac Orientalium Lingvarum Professor eundemque ad præsentem festivitatem decenter atque ornate adplicuit. Post Sacram concionem, dum tota Ecclesia Te DEUM Laudamus etc. cantaret; tormenta, majora aenea, in urbis pro-

propugnaculis circum circa disposita
binis vicibus displodebantur æque ac
bombardæ civium militumq; quorum
catervæ prope templum erant disposi-
tæ. Tandem ex Sacra æde, ordine priori
nihil mutato, nisi quod novus Rector,
locum prioris occupaverit, per milita-
res cohortes reditur ad Comitum hospi-
tium, in quo Magnificum instructum
erat epulum, ad quod non tantum ple-
riq; e societate Academica, sed etiam
major nobilium pars, una cum Cleris
& Senatu urbico fuere invitati; Ubi
inter Bacchi munera, musici concen-
tus, & tormentorum frequens boatus
per vices exaudiebantur; atque Illu-
strissimus Comes, utique ipse præsens,
pro summa qua in literatos præditus est
benevolentia ac comitate, nihil quod
ad

ad eorundem lætitiā augendam de-
center pertinere videretur, deesse vo-
luit. Sequentibus proxime diebus in
Auditorio Majori, Orationes suas ha-
bebant, & quidem ex ordine docen-
tium GABRIEL SKRAGGE, S. S.
Theologiæ Professor, & DANIEL
SARCOVIUS, Philosoph. Theor.
Professor. ex studiosa vero cohorte ju-
venes selectissimi, PAULUS FRIDERICUS
THUM de WEINGARTEN, Nobil. Livon.
& JOHANNES HAAL. Etiam pro sum-
mis in Theologia honoribus disputa-
tionem de LEGIS MORALIS, & EVAN-
GELII DISCRIMINE habuit S. S. Th. Pro-
fessor Primarius OLAUS MOBERG,
tempore tam post-quam antemeridia-
no ad illud exercitium insumpto. Pro-
motio vero Magisterialis differebatur
G ad

ad diem 12. Septemb. quo X. Candidati Promotore GABRIELE SIÖBERG, Phil. Pract. Professore solenni ritu Philosophiæ Doctores fuere creati. Ac præterea ne tempus ullum recreationi daretur vacuū, etiā quovis die ludi habebantur scenici, variæq; modulationes symphoniacæ ejus generis, quas appellant *Serenader*. Circa quæ omnia illud prorsus exitit memorabile, quod nulli unquam intempestivi exaudirentur strepitus, nullæ lites atq; altercationes, quæ communem lætitiā abrumpere, vel aliquo modo minuere valerent; sed omnes insigni comitate inter se contendere viderentur. Quod uti summa laude dignum ita pro optimo omine, etiam in posterum læta quævis experturam esse Academiam, inq; commune Reip. literariæ commodum atq; emolumentum membra omnia decenter conspiratura, acceptum fuit.

ORATIO GABRIELIS SKRAGGE,

Th. Prof. ordin.

Poltridie inaugurationis
habita.

//
שמואל

Salv. Tit. Audit.

Ex bibl. univ. Berp.

JAm plurimum putavit se obtinuisse infernalis Draco, Serpens ille Antiquus, varias formas induere consuetus, postquam semel infrunita superbia verus lucis angelus esse desiit: Plurimum, inquam, putavit se obtinuisse, cum nefanda pervasione in societatem turpissimæ defectionis à DEO Creatore omnium

G 2

traxis-

traxisset primum illud par hominum,
 protoplastos, ô! post felicissimam fe-
 licitatem infelicissimos Protoplastos.
 Anne concipere animo facile potestis,
 A. O. O. H. quàm eximiè oporteat ga-
 visum in sinu fuisse istum nebulonem,
 post perpetratum istud facinus? Sed
 quid dicam in sinu gavissum fuisse? quin
 potius videor mihi videre gaudio exul-
 tantem & tripudiantem, unà cum omni
 tetrâ illa horidâq; nigerrimæ regionis
 turba, miserrimo illi nec unquam satis
 deplorando Lapsui generis humani il-
 lulisse! Non ullus Alexander de supe-
 rato terrarum orbe, non ullus Cæsar
 vel Germanicus de devictis ferocibus
 Gallis vel triumphata bellicosissima ro-
 bustissimaque Germanorum natione,
 tantum sibi gratulari poterat, quantum
 iste

iste de superato misero illo hominum
 pari gratulatus sibi est, & unà cum ipso
 tota illa tenebricosa horribilis barathri
 caterva. Jam tripudia ciebantur fa-
 tua: jam stolidæ gratulationes edeba-
 tur: jam risus & cachinni turpes ac im-
 pii audiebantur, more illorum, qui in-
 fortuna aliorum gaudii sui materiam
 arripiunt: imo, triumphum jam agere
 instituerat infernalis caterva, captivum
 ductura in Adamo Evaq; totum genus
 humanum lapsum, & tristibus vinculis
 adstrictum horrido carceri æternisque
 tenebris datura: cum Ecce! Ecce, in-
 quam, inopinatò splendidissimus Sol in-
 effabilis gratiæ divinæ emicuit, colluvi-
 em illam nigræ catervæ, lucifugas in-
 fernales bestias incusso terrore disper-
 gens, triumphiq; materiam, luce red-

ditâ , liberans atque subducens: Gratiam illam ineffabilem divinam Loquor, Auditores, quâ DEUS Ter O. M. lapsi generis humani adeò misertus est, ut constitueret filium suum unigenitum pro eo in mortem tradendum, ut scilicet morte ejus, mors incumbens hominibus æterna tolleretur, amissa gratia divina recuperaretur, vita denique ac salus obtineretur. Ibi obstupuit stetitque gloriatio Satanica: ibi coepit, vel potius rediit felicitas hominis. Versaq; adeò alea est, ut qui triumpho malorum Spirituum jam præda cedere debebat miser homo, præter Spem faucibus carceris infernalis ereptus, diabolicæ insuper fraudi atque tyrannidi insultare potuerit, atque exultante Spiritu in gloriam DEI miseratoris misericordis-

cordisimi (ut solenni Arabum formula utar,) ingeminare illud Apostolicum: Absorpta est mors ad victoriam: Ubi tua, ô mors victoria, & ubi tuus, ô sepulchrum, aculeus? Aculeus mortis est peccatum: Vis autem peccati Lex. DEO autem habetor gratia, qui dat nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum. Hic, Auditores, favor Summi Numinis ineffabilis, hæc gratia nullis unquam laudibus satis deprædicanda, hoc beneficium est, longè supra vires celebrandi humanas angelicasq; positum. Verumenimvero, ignoti nulla cupido est. Et frustrâ paratū est beneficium, nî simul promptum habeas medium, seu instrumentum, quo illud exhibeatur. Hinc nihil profuisset mortalium generi optimum de

de sua redemptione & salute decretum, si in nullam ejusdem cognitionem pervenire eidem datum fuisset. Et verè omninò se habet effatum Apostoli:

Rom. 10. πῶς ἐπικαλέσονται εἰς ὃν ἂν ἐπίστευσιν; πῶς δὲ πιστεύσῃν ἂν ἤκουν; 14. 17. πῶς δὲ ἀκούσῃς χωρὶς κηρύσσοντος; Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος. Θεός, ἰ. ε.

Quomodo invocabunt eum in quem non crediderint? etc. Beneficium igitur beneficio hic cumulandum erat. Et cumulatum reverà est, cum DEus Verbo suo Sancto non solum ore prolato, sed & in literas relato, hominibus salutis amissæ recuperandæ medium, in Filio suo Mediatore, ostendere & aperire dignatus esset. Qua sanè beneficentiâ, humanæ memoriæ imbecillitati, mentis inconstantia & fluctuationi, Ingenii vanitati, intellectus pravitati certillimum, optimum, salutare, & mi-

rum

rum quantum remedium allatum est. Quò autem melius hoc ipsum ad salutis cognitionem perveniendi medium mortalibus innotesceret, pari gratiâ divina factum est, quod idem Numen Optimum Doctores in Ecclesiâ constituerit, qui & scripturas sanctas ipsi assiduè scrutentur, & rationem perveniendi ad æternam salutem inde haustam, populo fideliter proponant. Hoc ipsum, Auditores, beneficium divinum maximis venit laudibus celebrandum, hoc vel maximè tempore, quo DEus hunc quoque locum radiis beneficentiæ suæ benignissimè illustravit, & insigni Doctorum numero eundem donavit, eosdemque, quod hesternâ luce vidim⁹, operâ Illustrissimi Academiae hujus Cancellarii, Domini Comitæ ERICI

H

DAHL-

DAHLBERGII, Musarum Mæcenatis maximi, in hocce bonarum literarum sacrarium introduxit. Annus, Auditores, nunc volvitur decimus, ex quo Splendida illa lux Livoniæ exorta est, quâ Clementissimus quondam, nunc in cœlis beatissimus Rex CAROLUS XI. Ah! quantum suorum desiderium! paterna prorsus curâ, palæstram literariam à GUSTAVO ADOLPHO gloriosissimæ memoriæ Rege Dorpati institutam, sed per motus belli Moscovitici sedibus suis exturbatam, rursus restituit. Agebantur verò statim consilia, de eâdem in securiorem quendam & remotiorem ab hostium insultibus locum transferenda. Visa fuit hæc Pernaviensis urbs huic instituto satis commoda, utpote quæ Sveciæ vicinior,

adeoque & receptui, si quando res posceret aptior, portu quoque, & navigationis, aliisque commoditatibus sese commendaret. Decrevit ergo piissimus simul & prudentissimus Rex, Academiam huc esse transferendam. Sed proh! præpropere & nunquam satis deplorando fato! rebus humanis ereptus, Regnum tamen, quæ nostra est felicitas! unâ cum isto instituto filio reliquit, Qui sicuti paternarum virtutum ex asse hæres existit, ita decretorum quoq; ejus executor solertissimus. Unde quoque factum quod ex ejusdem Regis nostri Clementissimi, CAROLI XII. mandato hesternâ luce, per Illustrissimum Regis Conciliarium, Campiducem Generalē Governatorem Livoniæ & urbis Rigensis, Dominum Comit-

tem ERICUM DAHLBERG, Musas
i. e. omnium bonarum literarum & ar-
tium officinam, arridente etiam, quod
hilaritate vidimus, ipso Phœbo, in hunc
locum, in hanc urbem, in hoc regium
domicilium, introductam perceperi-
mus. Nostrum est, ô boni, tantum
Numinis beneficium, tantamque Regis
optimi gratiam & bonitatem laudibus
& præconiis concelebrare. Nostrum
est, inquam, laudes Domini DEI nostri
maximè concinere, dicentes cum Da-
vide: Hallelu-jah! Laudate DEum
fortem de sanctitate ejus, laudate eum
de expanso laudato ejus. Laudate eum
de omnimoda potentiâ ejus, laudate
eum secundum amplitudinem maxi-
mam ejus. Laudate eum clangore buc-
cinæ, laudate eum nablio & citharâ:
Lau-

Laudate eum tympano & tibiâ, lauda-
te eum hydraulis & organo: Laudate
eum cymbalis honoris, laudate eum si-
stro. Tota anima nostra laudet Jah!
Hallelu-jah!

Atq;, cum ad præsentem celebra-
tem meum quoque quaecunq; Sym-
bolum conferendum esset, constitui b. c.
D. NOTAS VERI DOCTORIS IN ECCLESIA,
non omnes, sed præcipuas pro Oratione
recensere. Quod dum facio, de Tua,
Illustrissime Comes, Mœcenas maxi-
me, magna gratiâ, Vestroq; AA. OO.
OO. HH. favore, & in auscultando pa-
tientiâ, nullus dubitare sustineo.

SOlet, Auditorcs, Illustrissime
Comes OO.OO.HH. excellentia atq;
dignitas ipsarum rerum, titulorum quo-
que

que Splendore indicari, quô vel ex ipso nomine noscatur, quanti momenti sit illud, quod eodem decoratur. Quod si in aliis obtinet rebus, non sanè à tramite veritatis aberraturum me esse Spero, si idem Doctore nostro accidere, sustinero. Sacras enim si consuluerimus paginas, utpote quæ præsentis negotii certissimam tradunt rationem, facile patuerit, nunc Angeli sive Legati, nunc Oeconomi DEI, jam DEI Cooperarii, tum Præfecti, Senioris, Patris, aliisque horum similibus titulis coonestatum, non nisi singularis simul dignitatis prærogativa commendatum, in amplissimo hocce militantis Ecclesiæ theatro eundem nobis sisti. Nec enim aliter decebat, quàm appellationis quoque gloriâ coruscare, cuius officii

cui efficacia tanta est, quanta non alius alicujus, fidem scilicet salutiferam ipsamque salutem hominum, æternam suo modo dum operatur, saltem operari omni nisu intendit, quæ res etiam Megalandum nostrum Lutherum moverat, ut diceret, bono fidoque Ecclesiæ Doctore, non esse in hac vitâ nobilius quidquam, aut thesaurum majorem. Quanto autem & huius officii & ipsius ministri dignitas major est, tantò res magis deploranda, quod imposturis Satanæ, humanique ingenii malitiâ & pravitate factum fuerit, ut plures nomine se efferentes, reipsa non Veri Ecclesiæ Doctores, sed impostores esse deprehendantur, experiëntiæque omnium seculorum ipsam comprobaturum inveniat effatum Salvatoris: Multos exorturos

Matt. 24. turos esse Pseudoprophetas, seducturos
II. 24. multos, & Pseudo Christos, edituros si-
 gna magna & miracula; ita ut sedu-
 cant (si fieri possit) etiam electos. Cui
 paria concinit Apostolus, in anteces-
 sum monens: Fore, ut ultimis tempo-
1. Tim. 4. ribus desciscant quidam à fide, attenti
1. seq. Spiritibus deceptoribus, ac doctrinis
 dæmoniorum, per hypocrisin falsilo-
 quorum, quorum conscientia cauterio
2. Pet. 3. resecta est, etc. Quin & Petrus: Ven-
3. turos extremis diebus irrisores, in suis
 ipsorum cupiditatibus incedentes, etc.
 Sicuti vero nullo non tempore tales ex-
 titerunt; ita ultimis hisce vel maximè
 seculis longè plurimos ex orco excita-
 vit *ὁ υἱ τοῦ ἀνθρώπου* juratus humani generis ho-
 stis Satanas, plurimos, inquam, qui ver-
 borum præstigiis, scripturarumq; con-
 torsio-

torfionibus, ita plerosque in devias ac
 periculosos errorum anfractus perdu-
 cunt, ut vel cœlestia quærentes, ad in-
 fera præcipites agantur; vel certè qui-
 dem ancipites adeò reddantur, ut quid
 probandum sibi, vel reprobandum sit,
 cum salutis periculo hæere videantur.
 Cujus quidem in devia præcipitii, quo
 homines abripiuntur, si causas quoque
 ponamus, præter varias istius adverfa-
 rii homines circumveniendi artes, tum
 novitatem, cujus naturâ homines avidi
 sunt, tum singularem sanctitatem, & vi-
 tæ morumq; honestatem, quam falsi
 doctores plerumque præ se ferunt, eru-
 ditionis quoque opinionem, quâ se
 ostentant, tentationem tandem i. e. re-
 ligionis gratiâ exilia, cruciatus, tormen-
 ta, ipsamque mortem, à vero nos
 I abire,

abire, nemo rectè coarguerit. Quo-
rum verò dicta factaq; si curatius ad
animum admittas, & penitiori mentis
trutinâ ad normam sanorum verbo-
rum pensites, omninò patebit, esse ho-
mines φιλαυτοι, avaros, gloriosos, super-
bos, maledicos, parentibus non obse-
quentes, (sed nec ipsi DEo ejusq; ver-
bo) ingratos, prophanos, charitatis ex-
pertes, implacabiles, calumniatores, in-
temperantes, immites, minimè amantes
bonorum. Proditores, præcipites, in-
flatos, voluptatum amantes potius,
quàm amantes DEi: habentes formam
pietatis, sed qui vim ejus abnegarunt:
metientes sese ipsis, & sibi ipsis sese
comparantes; vanos factos in ratioci-
nationibus suis, habentes cor obtene-
bratum & scientiâ carens; quum se di-

ctitent

ctitent sapientes, stulti facti: volen-
tes esse legis doctores, non tamen intel-
ligentes quæ loquuntur, nec ea de qui-
bus asseverant; quomodo ejusmodi de-
pingit gentium Apostolus. A quibus
ut dignoscantur veri Doctores, opus e-
rit, ut certis suis notis hi ob oculos po-
nantur; quæ ipsæ licet plures recense-
ri possent, nobis tamen hac occasione,
genera quasi διχοτομία contentis esse lice-
bit, eosdem metiendo, Legitima ad of-
ficiū docendi Vocatione, & Recta
officii ejusdem administratione. Equi-
dem & hoc paucis monendum vēnit,
nobis hoc loco Doctoris Ecclesiæ no-
mine, non solū venire eum, qui au-
ctoritate publicâ titulo hoc solennitèr
ornatus est, sic enim excluderentur illi,
qui cum titulo careant, officio tamen

I 2

non

non minus quàm iste, ritè ac diligenter funguntur; sed doctoris appellatione hic nos acceptare quemcunque, qui legitimè vocatus, rectè quoq; Ministerio, ad quod vocatus est, Ecclesiastico, fungitur. Quanquam enim, qui Ecclesiæ præsumt, variis inter se nominibus, Episcoporum puta, Presbyterorum, Diaconorum, aliis, variis item muneris gradibus distingvantur, potestas tamen prædicandi verbum, administrandi Sacramenta, aliosq; actus sacros peragendi, eadem divino, jure omnibus, legitimè vocatis & ordinatis est. Sed nec peculiare alias vocis doctoris significationes, quæ ex Cathedra Academica doceri solent, hoc loco, ubi brevitati studendum, adducere animus est. Sufficiat in præsentia monuisse, Doctorem

nobis

nobis esse, qui aliàs bonus Ecclesiæ sive verbi divini Minister saluari meretur. Cujus tamen bonitatem seu Veritatem, heic non tam à vitâ & moribus, quàm ab integritate doctrinæ æstimamus. Cum certum sit, quosdam officio doctoris minus rectè fungi, qui aliàs gratiâ probatorum morum egregiè sese commendant; & contra, esse, qui vitæ morumq; ratione vix ullam merentes laudem, ratione tamen eruditionis, in partibus officii administrandis satis sese promptos atque expeditos probent. Quanquam felicissimè rem suam agunt, in quibus & vitæ probitas, & doctrinæ integritas, successum operis majori nisu promovent. Quando vero de hujusmodi Doctore positum est, Auditores, ipsi Legitimâ Vocatione in-

13

structo

structo in vineâ Domini comparen-
dum esse, simul adparet, minimè pro-
bari nobis illam fanaticorum opinio-
nem, quâ Vocationem esse necessariam,
inficias ire sustinuerunt, vel sustinent
adhuc. Quidquid enim hic ogganni-
ant vel Anabaptistæ, vel Sociniani, ho-
rumve similes alii, id tamen omne ni-
hil derogare potest veritati Spiritus, do-
centis, DEum improbare & detestari
Prophetas, currentes sine missione sive
vocatione; & velle, ne prædicent, nisi
qui missi fuerint; neminemq; oportere,
honorem (λαμβάνειν) sibi sumere, nisi
vocatum à DEo, sicut & Aaron voca-
tus fuit. Atque cum, sacrâ paginâ as-
serente, ministri sive doctores Ecclesiæ,
sint Legati DEI, sive (ὡς περ χειρὸς προσβέβηκότες)
nomine Christi Legatione fungentes:
Quid

Jer. 23,

21.

Rom. 10,

15.

Heb. 5, 4.

2. Cor. 5,

20.

Quid absurdius, quàm aliquem esse Le-
gatum, & tamen ab alio non esse mis-
sum, sive vocatum ad Legationis mu-
nus? Taceo praxin primitivæ Ecclesiæ
Apostolicam, nemini nisi legitimè per
suffragia vocato, sacri ministerii usur-
pationem concedentem. Patet, ut pu-
to, absurditas opinionis adversæ. No-
bis, sicuti plana est Vocationis Docto-
ris nostri necessitas; ita, quò referenda,
quâve ratione instituenda veniat, pau-
lo curatius erit dispiciendum. Ubi pri-
mum quidem, ad DEum Trinunum, o-
mnis boni fontem, & Christum Θεὸς ἐγενήθη
eandem referendam esse, nulli non con-
stare arbitror. Is scilicet est, cui suffi-
ciens vis atque virtus competit, & ad
ministerium sacrum constituendum,
certisque personis demandandum, &
ad

Vid. Gal. ad largiendum successum seu produ-
1, 8. 9. 12. cendum per illud spirituales fructum.
2. Tim. 3,
14. Is est, qui sicuti auctor gratiæ, ita quo-
1. Cor. 11,
23. que officii applicandi media gratiæ re-
Pf. 68, 12. ctè salutatur. Is est, qui revelavit, quæ
Matth.
9, 38. ad ministerium hoc rectè gerendum
Luc. 10,
2. spectant, utpote quæ doctrina prædi-
Rom. 1, 1. canda; quæ Sacramenta & quomodo
Gal. 1, 1. administranda; quæ ad docendum, ar-
Act. 20,
28. guendum, mores emandandos ac for-
Matth. 28, mandos pertinent; quiq; hoc ipsum
19. seqq. officium certis personis imponit, aut ad
Marc. 16, illud obeundum homines mittit. Jam
15. seqq. autem, quâ ratione mittat, paucis atten-
Eph. 4,
11. 12. dendum. Immediatè vel mediatè, si-
 ve, ut alii loquuntur, Vocatione Extra-
 ordinariâ vel Ordinariâ illud fieri, for-
 mulæ loquendi sunt, nulli nostrum, ut
 puto, non ante satis notæ. Habent ta-
 men

men suos sese explicandi modos. Quan-
 quam enim sua ratione certum est,
 quod dici solet: quod quis per alium
 facit, id per se ipsum fecisse putari; est
 tamen adhuc utriusve modi aliqua di-
 versitas. Si enim ipse tibi dixerim: Tu
 hoc eris; vel per alium tibi indicari fe-
 cerim: te hunc vel illum, mea tamen
 auctoritate, futurum esse; certè jus hoc
 vel illud gerendi idem acquires, non
 eodem tamen modo. Pari ratione, si-
 ve summus rerum nostrarum arbiter
 DEUS, quenquam nullâ, sive aliquâ in-
 tercedente aliorum hominum arbitra-
 ria operâ, ad officium docendi in Ec-
 clesiâ sua vocaverit, res eadem erit, mo-
 dus tamen eandem adipiscendi diver-
 sus. Sic alius omninò fuit modus, quo
 usus fuit DEUS in vocando Moysen, quan-

K

Exod. 3,
 do *4. 10,*

do per se ipse, ἀπέναντι, ore ad os ipsi dixit: Mosche, Mosche, adesdum, ut mittam te ad Parhonem: quâ ratione etiam Jeremiam & Prophetas plurimos in V. T.; itemq; Apostolos in N. T. in particulariq; Paulum, ad officium sacrum obeundum vocavit; â quo, non re, sed medio paulo diversus, quo Aaronem, expresso quidem nomine, sed interveniente operâ Mosis; Eliaum per Eliam; Matthiam per sortem vocavit: alius verò, quem ordinariè in Ecclesia sua, hisce in terris militante, obtinere voluit, cui scilicet, postquam plantata est, jus & facultas constituendi ministros competit, Ita quidem ut cuivis statui suas hic esse oporteat partes. Sicuti enim Ecclesiæ, velut Sponsæ, datæ sunt â Sponso Christo, claves regni cœlorum,

Jer. 1, 4.

scq.

Matt. 4,

18.

Act. 9, 4.

scq.

Ex. 28, 1.

1. Reg. 19,

15.

Act. 1, 24.

Matt. 16,

18. c. 18, 17

lorum, quibus illud hominibus velaperiat vel claudat; ita quoq; eidem dedit etiam potestatem constituendi ministros, per quos claves regni cœlorum exerceat, ipsâ hoc ipsum requirentenecessitate, cum per se ipsam totam eadem exercere nequeat. Habet scilicet sese Ecclesia instar Reipublicæ, in qua ministri sunt velut Magistratus, seu gestores publicorum negotiorum, quibus cura totius Reipublicæ commissâ incumbit; unde facile intelligitur, jus & potestatem constituendi illos, per se & naturâ suâ in tota residere Ecclesiâ: neque convenire uni alicui parti, nisi ex communi omnium consensu in unam aliquam partem translata sit. Constat etiam, hanc fuisse praxin primitivæ Ecclesiæ inde ab Apostulorum tempore,

ut totius illius consensu ministri publici constituerentur. Nam & quando Diaconi (Act. 6, 3. seqq.) eligendi erant, res devoluta fuit ad totam Ecclesiam, ut omnes in illa fratres (sic enim Apostoli loquuntur) eligerent sive circumspicerent sibi viros spectatæ probitatis, plenosque spiritu S. & Sapientia, adeoque tales, qui non tantummodo mensis ministrare possent, sive providere fidelibus de necessaria sustentatione in bonorum communione; sed & munere docendi in Ecclesiâ, quando res posceret, ritè fungi scirent, exemplo Stephani Protomartyris, (qui & unus ex numero Diaconorum) qui insigniter docuit, & docendo, doctrinam Evangelicam ita masculè defendit, ut adversarii resistere non po-

potuerint sapientiæ & spiritui, quo loquebatur. Quin & de Paulo & Barnaba dicitur: eos, collectis fidelium suffragiis (*κατατάξαντες* ita ut porrectis manibus singuli suffragia ferrent), creasse presbyteros per singulas Ecclesias. Ad eundemque modum, post Apostolorum tempora, multorum seculorum decursu, ministros Ecclesiæ constitui consuevisse, constat, id, inter alias, ex Antiquitate prolixè probante Marc, Anton. de Dominis. Adeò ut frustra hic omninò sint Pontificii, jus hoc vocandi Doctores verbi divini in Ecclesiâ, asserentes solis Episcopis, excluso Magistratu & populo. Et quicquid ab illis hic in adversum adduci solet, vel Exemplorum vel rationum, id vel Vocationem Immediatam cum Me-

dia-

Lib. 3. de
Rep. Eccl.
c. 3.

diatâ (de quâ hic sermo) malè confundere, vel alias ad rem nihil pertinere, facile doceri posset, si id â nobis nunc ageretur. Quando vero ex dictis constat, Vocationem Mediatam ad totam pertinere Ecclesiam; quomodo eadem, tum in ordine ad diversos Status, Ecclesiasticum puta, Politicum & Oeconomicum, tum respectu donorum in persona vocanda requisitorum, ritè peragi debeat, quò legitimè vocatus censeatur Doctor noster; paulò prolixius erit aperiendum, Auditores. Quo loco succurrit sententia b. Chemnitii, Non licere, putantis, Christiano & pio Magistratui, sine voluntate & consensu ministerii, & reliquæ Ecclesiæ, vocare & constituere ministros in Ecclesiâ. Nam sicut Pontifex

tifex Romanus (ait) cum suis commisit sacrilegium in eo, quod Electionem & Vocationem ministrorum eripuit Ecclesiæ, & ad se solum suosque transtulit; ita ejusdem criminis reus est etiam Magistratus, quando, exclusis ministerio & reliqua Ecclesia, sibi soli potestatem constituendi ministeria in Ecclesiâ vindicat. Pius enim Magistratus non est tota Ecclesia, sed tantum membrum ejus. Nec est Dominus Ecclesiæ, sed nutritius, imò tantum minister. Hæc ille. Quem si audimus, Electionem & Vocationem ministri, nec ad Magistratum solum, neque ad ministerium solum, sed nec ad reliquam Ecclesiam solam pertinere, sed ad eandem omnes ordines concurrere oportere, percipimus. Et id qui-

*Esa. 49.
23. cap.
60, 10.*

quidem de jure, nemo rectè dubitaverit. Fieri tamen interim potest; ut unus vel alter ordo non expresse concurrat. Quando scilicet ordo unus aut alter vel desideretur; ut in Ecclesiâ primitiva primus; vel etiam degeneret; ut in Ecclesiis hæresibus obnoxiiis; aut alteri jus suum deferat, quod ut plurimum usu obtinet. Quâ stante conditione, ritè aliquis ab Ecclesiâ vocari potest, licet ab omnibus ordinibus non vocetur, sed ab iis, quibus ab Ecclesia hoc juris peculiariter de legatum est. Cum tamen interim jus illud omnibus ordinibus commune sit & maneat, in eodem exercendo diversimodè se habere deprehenduntur. Sicuti enim Cleri s. status Ecclesiastici est, post Examen ritè institutum, judicium

dicium ferre, de personæ vocandæ eruditione & donis ad functionem Ecclesiasticam necessariis: tum futurum verbi ministrum ritu solenni ordinare, sive ad officium sacrum inaugurare, atque, nomine totius Ecclesiæ, tribuere potestatem in Ecclesia docendi, Sacramenta administrandi, aliosq; actus ministeriales exercendi; ita status Secularis (cujus ambitu & Magistratum & populum hic complectimur) est, in hoc passu, judicio ministerii acquiescere, nisi quod auditâ concione *δοκίμασιχη*, de donis externis, doctrinæq; sinceritate, ac præterea de ratione vitæ (utpote cum mores & actiones eorum, qui ministerium appetunt, aliquando magis innotuerint populo, quàm Ecclesiasticis) si quid rectè monuerit, meritò attendum sit:

fit: tum preces & vota sacro ordinationis actui jungere, ut opus, quod adgreditur, virtute Spiritus feliciter, ad honorem divini nominis & animarum salutem peragat novus Ecclesiæ Doctor: Tandem Magistratui competit confirmatio, populo suffragium, approbatio, quandoq; pro ratione circumstantiarum, postulatio. Solet & Patronis, ut appellantur, Ecclesiarum, seu eis qui a liquando fundarunt aut splendide dotarunt Ecclesias, vel in eorum locum successerunt, adeoq; Jus Patronatus habent, hujus vi, jus eligendi, sive nominandi & præsentandi competere; eaq; occasione, sicut & alias, jus examinandi denominatum, ac de ipsius *ἐκλογή*, sive, an ad ministerium idoneus sit, judicandi, Episcopo tribuitur, ac per Consistoria

aut

aut Collegia Theologica exercetur. Agnita dignitate seu aptitudine examinati toti Ecclesiæ ille sistitur, ut publice audiatur: atque ita vel ab Ecclesiâ, vel à Patrono, consentiente Ecclesiâ, vocatur; ab Episcopo autem, vel jussu ejus, penes quem sunt jura Episcopalia, per ministros Ecclesiæ ordinatur, ac denique confirmatur. Et hoc quidem, more in plerisque Protestantium Ecclesiis communiter recepto, quanquam circumstantiæ alicubi variare percipiuntur, de quo tamen plura addere, nunc non attinet. Abusus, qui circa hoc negotium in vinea Domini aliquando intercurrere deprehenduntur, quando homines per casus maximè obliquos, alias per genitivum conjugii, alias per dativum Simoniae,

L2

alias

alias per accusativum calumniæ, alias per ablativum injuriæ, sicque nonnunquam per fas & nefas ad sacrum hoc officium & obtinendas vocationes grassantur, & præter meritum supra alios melius meritos extolluntur, hic non moramur. Abusus sunt; ideoque commendari nequeunt. Cum & rarò vitium primæ concoctionis, corrigatur in secunda. In Patriâ nostra carillima (ut & hoc addam), quâ præcisè viâ in vocandis ad Ecclesias vacantes ministris incedendum sit, ex editâ in lucem ante aliquot annos Ordinantiâ Ecclesiasticâ facile haurire poterit, qui legendi operam adhibuerit. Ubi laudanda sanè est pietas Sacratiss. R. Maj. tis, quod jus vocandi adeò Ecclesiis ipsis non ademerit, ut potius in ipsis

Cap. XIX

§. 7. seqq.

psis etiam Parochiis Regalibus (ut appellantur), & iis, in quibus jure Patronatus aliqui gaudent, Vota Ecclesiæ etiam attendi voluerit, ut ut dispensationem circa eadem, quâ priores sibi ipsi, quâ posteriores verò Episcopo & consistorio, cum consensu Patroni, clementissimè reservaverit. Quicunque verò jam dictâ suprâ ratione in Doctorem Ecclesiæ evasit, quin unâ notâ primariâ Veri Doctoris, Legitimæ scilicet Vocationis insigniendus sit, dubitandi ratio non subest. Verumenimvero, cum mentio facta fuerit *ἡς ἰκανότητος*, sive donorum ad functionem Ecclesiasticam necessariorum, res ipsa poscere videtur, ut de illis quoque aliqua addantur, antequam ad cætera, quæ ad ipsam Officii administrationem spectant,

stant, progrediamur. Atque, cum salvator ipse, hanc rem ferè determinaverit, dono ^{σοφίας καὶ λόγου} (Luc. 21, 19. dicens: ^{ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν σοφίαν καὶ σοφίαν} etc. i. e. Sapientiæ atq; Oris, quid sibi hoc velit, paucis erit monendum. Ad acquisitionem Sapientiæ multa requiri, inficias ire nemo potest, qui ipse solidæ Sapientiæ quidquam comportavit. Neque enim est, ut habitum quendam Sapientiæ immediate infusum hoc tempore, post plantatam Ecclesiam, sibi quisquam polliceatur. Studio & labore, industriâ & diligentia opus est, pro pollidendis iis donis, quibus laudabilis opera Reipublicæ vel Ecclesiæ præstari queat. Aliàs vix ac ne vix quidem

1. Tim. 3. quisquam probaverit se ^{διδάσκειν καὶ ἰνα ὁν καὶ}

2. Tim. ^{ἐτέρος διδάξαι}, i. e. aptum ad docendum: &

idoneum

idoneum ad alios quoque docendos; quod à Doctore Ecclesiæ requirit Apostolus. Pro habendâ ergo ejusmodi Sapiënti aptitudine, requiritur, Vena primum ingenii benigna, quæ sincero se exerat iudicio, quo Spiritualibus theorematibus Spiritualia aptare principia possit, ut aureo ille eloquentiæ ore commendatus Chrysostomus, dictum Apostoli 1. Cor. 2, 13. interpretatur: requiritur memoria tenax, quâ linguas Doctor, historias & oracula divina complectatur: requiritur naturalis quædam ad docendum propensio, ne ^{ἀναγκαστός, ἀλλ' ἐκείνος} i. e. coactè sed volens & libenter gregis Christi curam habeat: Requiritur cognitio variarum linguarum; inprimis verò Latinæ, Græcæ, Hebrææ, (reliquas ut taceam, ad quas adspi-

adspirare, cuius datum non est) sine
 quarum notitia, nã quis ritè ac feliciter
 in interpretandis Scripturis, educendis-
 que inde confectariis versabitur: Re-
 quiritur disciplinarum, cum Instru-
 mentalium, Philosophicarum, nec
 non Historiarum notitiã, quod ipse
 quoq; Ecclesiasticus observavit, dicens:
 Qui adjecerit animum suum, ut cogi-
 tet de lege altissimi. Hic sapientiam
 antiquorum omnium exquirat; & in
 prophetis occupatur: narrationem vi-
 rorum nominatorum conservat, & in-
 structus variis parabolis cum eis ambu-
 lat. Occulta sensa proverbiorum ex-
 quirat, & instructus ænigmaticis para-
 bolis conversatur. Hæc & huiusmodi
 alia in promptu habere oportet Do-
 ctorem, qui ad docendum in Ecclesiã,
 Sapi-

Syr. 19, 1.
 seqq.

Sapientiam & aptitudinem adferre
 voluerit. Sicut & notitiam dicta-
 rum rerum accuratam, omnibus ac sin-
 gulis Ecclesiarum, in toto Regno Sve-
 dico & subjectis eidem Provinciis, se-
 riò injungit, Sacra Regia Ordinantia
 Ecclesiastica. Quanquam verò faten-
 dum omninò est, neminem in hac
 mortalitate absolutè perfectum esse,
 nec quod dici solet, omnes omnia
 posse, sed in uno hunc in alio scientiæ
 genere alium excellere, & ante alios
 longius provehi solere; quin & de cæ-
 tero certum exploratumque, pro di-
 versitate ingeniorum, occasionis, me-
 diorum, ipsius propositi, aliarumque
 circumstantiarum, diversos quoque
 esse, tum studii tum Sapientiæ Theo-
 logicæ gradus; neque à simplici quo-
 dam

Cap. XIX
 D. 2.

M

dam Parocho, nil nisi rudem populum docere intendente, ea omnia vel requiri vel exspectari posse, quæ ab insigni Doctore vel Professore rerum sacrarum meritò expectantur; certum tamen est, quemvis, sive Presbyterum, sive superioris cujusdam tituli in Theologia possessorem, quò fortius firmissimeque ab istis præfidiis atque requisitis præmunitus fuerit, si simul veræ pietatis zelo sinceroque DEi & animarum sibi concreditarum amore feratur; eò felicius promptiusque versaturum esse, in observando monitum Apostoli, ipsoque opere comprobando, se esse

Tit. 2, 9. ἀντεχόμενον τῷ κατὰ τὴν διδασκίαν πιστῷ λόγῳ, ἵνα δυνατὸς εἴη καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ, καὶ τὰς ἀπειλογόους ἐλιγχεῖν, i. e. tenacem fidelis illius sermonis, qui ad doctrinam facit, ut possit & exhortari doctrinâ sana, & contra-

tradicientes convincete. Ita ut, non tantum summo flagret animi studio sanæ doctrinæ, sed & eandem perpetuò & firmissimè ita teneat atque retineat, ut nullo modo, nulla ratiocinatione, nullis adversariorum strophis & artibus sibi excuti patiatur, vel ab eâ unguem latum recedat; quin ipse potius firmissimis scripturarum sacrarum, quas assidue scrutatur, fundamentis nixam, confirmat, explicat, defendit, & argumentis solidis opinionem contrariam convellit, superat, proster- nit. Idque operis urget, non solum ope Theologiæ Biblicæ & Catecheti- cæ, sed & accuratioris Acroameticæ, Exegeticæ & Systematicæ comple- ctente, ut & Polemicæ, κατὰσκευαστικῶς i. e. per explicationem veræ

M2 sen-

sententiæ, & refutationem falsæ opinionis. Quin & παρακαλεῖ scitè exhortari novit, eos puta, qui in veritatis pietatisque studio segniores sunt, ut teneant quod habent, ne quis coronam ipsorum auferat; item illos qui afflicti sunt, vel de causa aliqua religionis hærent ac dubitant, ut æquo, infracto & constanti animo esse velint. Cui rei inservit Theologia Moralis, significatu illo latiore sumpta, quo Homileticam & Casualem continet. Et hac ratione ultrà scientiam quorumvis fidelium longè se evehctum egregiè declarat noster. Omnino enim aliud est, asserente Augustino, scire tantummodo, quid homo credere debeat, propter adipiscendam vitam beatam, quæ non nisi æterna est, aliud autem scire, quemad-

mo-

L. 14. d.
XVIII. c. 1.

modum hoc ipsum, & piis opituletur, & contra impios defendatur. Illâ non pol-
lent fideles plurimi, pollent tamen ipsa fide plurimum. Differunt scilicet (verba *In Hodor*
sunt b. Danhaweri) Theologica scientia, *p. 14.*
& fides in mensura Extensiva. Fidei satis est scire ad salutem necessaria - - -
at Theologia latius se effundit in totum corpus biblicum plenè tractandum, è linguis fontalibus, cum versione collatione, exponendum, ac expoliendum, conciliandum, ubi enantiophaniæ occurrunt, ex historiâ, Chronologiâ, topographiâ, illustrandum, ab ænigmatum misturis evolvendum, consequentiis extendendum, à spiritibus planeticis vindicandum ac expoliendum. etc. Et has quidem omnes sapientiæ suæ partes Doctor noster exerit atque

M 3 pro-

profert ex ditissimo penu, non solum aliunde comportatæ eruditionis, sed vel maximè sacrarum scripturarum, sciens eas promptuarium atque armarium instructissimum esse, unde & propriarum rerum securitas asseri, & tela adversus adgressores certissima produci possunt. In his ergo oblectatio ejus est, & in lege Jehovæ meditatur interdiu ac noctu: ad istam Sapientiam adtendit aures suas, ad istam intelligentiam inclinat animum suum. Ibi prudentiam inclamat, ad intelligentiam edit vocem suam. Quærit eam velut *Prov. 2. 2. 3. 4. 5.* argentum, & tanquam abditos thesauros scrutatur eam. Sic intelligit reverentiam Jehovæ, & agnitionem DEI consequitur: Scrutatur, in quam, *Job. v. 39.* scripturas, sciens in ipsis vitam æternam haberi,

haberi, illasque testari de Christo, unico inter DEum, & homines mediatore: In illis, intentus est lectioni, exhortationi, doctrinæ: Novit enim omnem illam Canonicam scripturam, divinitus inspiratam esse, & utilem esse *1. Tim. 2. 5.* ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad disciplinam in justitia, adque nostram doctrinam scriptam esse, ut per tolerantiam, & consolationem scripturarum spem habeamus. *2. Tim. 3. 16.* Et hæc quidem de notâ Doctoris nostri ex dono *Rom. 15. 4.* *πφίας* s. sapientiæ existente, breviter, pro ratione instituti nostri, dicta sufficiant. Cui, ex promissi salvatoris, quod supra observavimus, junctur alterum, *κύριος* nomine veniens. Qua voce, quidem per metalepsin gradationum *ἐλευθεροποιῶν* s. fandi & eloquen-

quendi libertatem intelligimus. Si enim Scholas adtendimus, os per metonymiam causa instrumentalis ponitur pro sermone; Sermo per synecdochen generis pro libertate. Sicut ergo per σοφίαν intelligitur σύνεσις πνευματική, Spiritualis prudentia, cognitionem divinorum mysteriorum complectens; Ita per σοφία intelligitur δύναμις ἐρμηνευτική, facultas non solum adposite & perspicue animi cogitata proferendi, sed etiam animosè & constanter, alacritè, libère & cum πάρερσι loquendi. Quam sanè libertatem, alacritatem, animositatem, & constantiam, omnis timoris expertem, adeo in Doctore nostro requirimus, ut quam maximè. Cum certum sit, sine hoc dono, prius illud quasi frigescere, atque instar nobilis gla-

gladii in vagina delitescentis, vim exercere nullam: Hoc autem accedente, eo fortius operari & pertransire, quo acutiori hujus acinace acuminatum fuerit. Sanè observare licet, viros alias non indoctos, & qui Sermones suos Sacros adposite certis suis cancellis circumscribere, & non ipsarum modo rerum, sed & selectiorum verborum, & dulcium flosculorum vi, & suavitate condire prudenter norunt, dono Elocutionis naturâ destitutos, minori hominum adplausu audiri. Quod si timor accesserit, frænum libertati iniiciens, & vitio προσωπληψίας hominem involvens, jam de debita Apostolatus sui veritate dubitandi nobis, is talis ansam & occasionem satis dederit. Sed nec majori encomio dignos judicaverimus, qui

N

mi-

ministerium ambientes, doctrinæ parum aut nihil, cæcæ cujusdam libertatis autem & clamorositatis, ventosorumque verborum, plus quam satis adferentes, temeritatis potius, quam prudentiæ notam recte incurrunt, & risum magis, quam adplausum merentur. Id interim certum est, σοφίαν καὶ εὐσέβειαν, sapientiam, & loquendi libertatem, adeò in Doctore nostro oportere esse conjunctas, ut si una illarum defuerit, vix ac ne vix quidem is ritè atq; rectè officii sui partibus sit functurus. Qui vero, cum necessario omnigenæ eruditionis apparatu, orisq; promptitudine & παρρησία, legitimæ quoque vocationis documenta nobis adtulerit, is, tam insigni nota boni Doctoris in Ecclesia decoratus, Spem quoq; dabit, in ipsa officii sui admi-

ministratiōe egregiam Ecclesiæ operam commodaturum esse. Quam Supra posuimus, generalem alteram Veri Doctoris in Ecclesia Notam, A. A. Illustrissime, O O. O O. H. H. Ubi mox Apostolicum illud rectè succurrit: *ὁ δὲ λαὸς, ζητεῖται, ἐν τοῖς ἐκκλῆσιαι, ἵνα πιστὸς τις εὐρεθῇ, 1. Cor. 4, 2* i. e. requiri in Dispensatoribus mysteriorum DEi, ut fides aliquis reperiat. Fides nempe atque integritas Formam quasi boni Dispensatoris constituunt, quodque dat esse rei & operari, ut cum Scholis loqui liceat. Certe enim istis absentibus, Nomen sine re, erit instar campanæ sine pistillo sonum edentis nullum. Quod autem de quovis Dispensatore certum est, id de Doctore nostro, tanquam Dispensatore mysteriorum DEi, non potest non esse

esse certissimum, quod, quanto est nobilior illud, circa quod id officii versatur, tantò in eò rectè curando fidelitatis major necessitas. Quid a nobilior? quid præstantius? quid excellentius, ipsâ fide, & æternâ hominum salute, in qua maximè procuranda versatur, hujus opera. Quod si non quivis solum Pater familias fidos maxime cupiat servos, sed & nullus non Regum atque Principum eos potissimum ministros & legatos eligere soleant, quorum fidem non minus antea perspectam, quam prudentiam, & in negotiis peragendis promptitudinem notam habent; cum alias sine ea, eò nocentior experirentur eorum operam, quò scientiæ & promptitudinis opinione magis excellerent; cujus rei nonnulla

nulla tum antiquorum, tum præsentium seculorum historia exempla prodidit; quantò magis Pater ille atque Architectus hujus universi, qui simul Rex Regum & Dominus Dominantium est, a suis servis atque lagatis requiret, ut fidos se ac fideles in officio suo, & quidem in omnibus ejus partibus probent. Quò pertinent ipsius Numinis effata, quibus jubetur Propheta, qui habet verbum Domini, (יְדִבֵּר דְּבַר יְהוָה) loqui illud verè: Jubentur labia sacerdotis custodire Scientiam, legemq; ex ore ejus requirendam, quia Angelus seu legatus Domini Excercituum est: cui concinit Petrinum illud: εἰ τις λαλεῖ ὡς λόγια θεοῦ, eum qui loquitur, loqui debere ut eloquia DEI, id est nihil nisi, ex effato quoq; Gentium Apostoli, καὶ τὴν ἀναλογία

της πίστεως, ex analogia veræ fidei, juxta
Scripturarum Canoniarum normam
& Auctoritatem. Jam ergo, sicuti Mi-
nisterium Doctoris nostri Ecclesiasti-
cum, importat potestatem tum ordi-
nis, sive officium publicè docendi, &
Sacramenta ordinarie administrandi,
tum jurisdictionis, sive munus remit-
tendi & retinendi peccata; ita in utro-
que hoc genere fidelitatis & veritatis
se tenacem ostendere ipsum oportet, &
si bonus est Doctor, ostendit. Ita qui-
dem, ut dogmata fidei divinitus revela-
ta, ritè atque perspicuè, pro captu Au-
ditorum proponat, & solidè confirmet,
non verba modo, sed & maximè sen-
sum Spiritus eruendo atq; docendo, si-
ve quid αὐτολεξεῖ id est expressis verbis
dicatur, sive καὶ συνακολουθήσῃ id est, ex expres-
so

so pronâ, planâ ac manifestâ ratione
fluit & colligitur, quemadmodum,
quando a Christo ipso Matt. 22. indi-
catur, Doctrinâ de Resurrectione mor-
tuorū, in veteri foedere traditam esse illis
verbis, Exod. 3. 6. *Εγώ εἰμι ὁ θεὸς ἁβραάμ* Ego sum
DEus Patris tui, DEus Abrahami, DE-
us Isaac, & DEus Jacob; qui tamen
ῥητὰς eandem non tradunt, asserente au-
tem Salvatore, nihilominus tradunt,
quod διὰ τὴν συνακολουθήσεως fieri, non difficul-
tè ostendet bonus Doctor. Parium
par est ratio. A sensu autem alieno
atq; peregrino in Scripturam inferen-
do, novisque dogmatibus è proprio ce-
rebello cudendis, Ecclesiæq; obtruden-
dis, sciat sibi tanquam a cane & angue
cavendum esse. Sic enim directâ via
ab eo, qui secundum doctrinam est, fi-
deli

deli Sermone, seu, qui ex divina inspiratione profectus, certæ atq; exploratæ fidei est, abibit. Cæterum, in docendo, sciat quoq; sollicitè curandum esse, ut
 2. Tim. 2, 15. probabilem se exhibeat Deo operarium, inconfusibilem, & ὁρθοποιεῖται τὸν λόγον τῆς αληθείας rectè secantem verbum veritatis, ut qui nec eodem modo omnia, nec cuius omnia proponat. Quin, quemadmodum in Sacrificiis Leviticis Vet. Test. ritè partes omnes secabantur, & suæ Sacerdotibus cedebant, suæ DEO offerebantur; ita minister hic N. Test. secundum distinctam rerum qualitatem distinctà singula tradit; & e. g. alias partes dat legi inculcandæ, aliàs Evangelio docendo, magnum, quod inter hæc duo intercedit discrimen, atq; in cuius cognitione maximum situm est momentum, cl-

clarè atq; distinctè ostendens; alias partes Levitico, alias moderno cultui, & inter utrumq; differentiâ, quique veterum typorum ad verum Antitypum respectus fuerit, certis è Scriptura petitis argumentis demonstrat. Sed nec cuius omnia proponit. Neque enim quemvis quævis decent. Quemadmodum enim non cuius ori quisq; conduxerit cibus; Sed pro ratione ætatis, constitutionis ac capacitatis naturalis, addam & usus ac consuetudinis, huic alius, alii alius servierit; nam & infantes commodissimè lacte potantur: cum adulti homines solidiorem quærant cibum; pari modo hic noster, aliter cum infantibus, aliter cum provectoribus, in fide agit. Illis lac catecheticum Sedulo instillat, quæ sint elementa initii
 O Elo-

Heb. 5. Eloquiorum DEi ostendens: his, *διὰ τὴν*
fin. 6. init *ἐν τῇ αἰσθητικῇ γυμνασίᾳ* etc. propter habi-
1. Cor. 3. tum, habentibus sensus exercitatos ad
2. discretionem boni & mali, *περὶ τὸν*
solidum cibum indit, tenore Apostoli-
cæ præscriptionis, cibum, inquam, re
& substantiâ aptiori non diversum, sed
pro captu hominum, solidatum soli-
diorē expositione, confirmatione, as-
sertione veræ ejus intelligentiæ, ut ne
pueri sint amplius, qui fluctuent, &
circumferantur quovis vento doctrinæ,
per versutiam hominum, per astutiam,
quâ nos adoriuntur, ut imponant no-
bis, sed veritatem sectantes in charita-
te, perveniant in unitatem fidei, & a-
gnitionis filii DEi, in virum adultum,
ad mensuram plenæ staturæ christi,
Eph. 4. seque adolescant in eum, per omnia,
14, 15. qui

qui est caput, nempe Christum; quo-
modo Paulus hanc rem graphicè incul-
cat. Hic ergo videbis Doctorem no-
strum de thesauro suo vetera & nova
proferentem, tanquam fidelem dispen-
satorem & prudentem, quem consti-
tuit Dominus super famulitium suum,
ut det illis in tempore demensum ci-
bum: Hic audies os suum aperientem ad
διδακτείαν, ἑλεγχον, ἐπανορθωσιν, παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσυνῇ, *2. Tim. 3,*
καὶ παιδείαν, id est, ad urgendam doctri-
nam, redargutionem, correctionem, *16.*
disciplinam in justitia, quin & conso-
lationem: audies inquam, majori *ἀκρίβεια*
singula persequentem: consequentias
nervosè evolventem: scripturas scri-
pturis conferentem: adversas opinio-
nes reudentem, & vaniloquis &
mentium deceptoribus os obturan-
tem;

Matt. 12,
52.

2. Tim. 3,
16.
Rom. 15,
4.

Tit. 1, 11.

tem; res graves, quô libentius capiantur, typis, figuris, exemplis, historiis, & more Christi, Prophetarum, Apostolorum, parabolis & similitudinibus, & id genus aliis declarantem: Verbo: nullum non moventem lapidem, & nihil subterfugientem eorum, quæ sint in rem Auditorum, quin annunciet ipsis, & doceat ipsos publicè ac per singulas domos, attestans illis conversionem ad DEum, & fidem, quæ est in Dominum nostrum Jesum Christum. In specie, sicuti nunquam non sunt mala mixta bonis, & bona mixta malis; ita adversus mala atque vitia hominum moralia, peccata pita, & quamvis morum turpitudinem, graviter & Seriò invehitur, quicumq; est verus Doctor in Ecclesia, gladiumq; correctio-

rectionis impigre stringit, inq; corda dirigit, quô timore & angore homines correpti, ad meliorem mentem redire, poenitentiam de peccatis agere, poenas promeritas effugere, inq; gratiam cum DEo redire queant. Novit enim officii pariter sui, atq; Severissimi mandati divini hoc esse: Exclama gutture, ne cesses, tanquam buccina extolle vocem tuam: & indica populo meo defectiorem ipsorum, & domui JahaKobi peccata ipsorum. *Esa. 58, 1.* Novit, oportere in nomine Jesu, primùm prædicari poenitentiam, ac deinde remissionem peccatorum inter omnes gentes; Novit munus Spiritus esse, arguere mundum de peccato. *Luc. 24, 47.* Hinc è re nata inclamat, increpat, comminationes legales, admonitiones, adhortationes adhibet, o-

minique annititur opere, ut errantes in
viam reducat, Ac id quidem absque
omni *προσωποληψία* seu Personarum respec-
ctu. Perinde enim ipsi hic habentur,
Principes atque subditi, Magistratus
atque Cives, viri atque foeminae; nisi
quod debita hic sibi utendum esse
prudentiâ sciat, quo non loco modò
& tempore, sed & modo debito cen-
sorium suum munus exequatur, & di-
stinguendo inter vitium ipsum, atque
personam, illud corrigendum, hanc
non in contemptum adducendam co-
gitet, nec nisi certa omninò ratione,
& argumentis indubitatis, quenquam
durius habendum, aut ex fluctuante
vulgi rumore famæ damno mañtan-
dum esse; sæpè etiam magis proficere
amicam correptionem, quam turbu-
len-

lentam accusationem: illam pudorem
incutere; hanc indignationem move-
re, quin & imbecillitate humanâ nec o-
perâ studioque lapsos, lenitate & man-
suetudine corrigendos, (juxta moni-
tum Apostoli: Fratres, etiam si præ-
occupatus fuerit homo in aliqua offen-
sâ, vos Spirituales reconcinnate hujus-
modi hominem cum Spiritu lenitatis:)
malitiâ autem peccantes, & vitiis suis
pertinaciter inhærentes, durius esse tra-
ctandos, imo, si resipiscere nolint, A-
nathemate tandem plectendos, & tan-
quam mortua membra â communio-
ne spiritualis ovilis resecandos esse;
quod tamen remedium, sicuti gravissi-
mum, ita non nisi in summâ necessita-
te, frustra adhibitis reliquis mediis o-
mnibus, & admonitionis gradibus,
quos

Lib. 1. de
Clement.
c. 21.

quos observari etiam salvator jubet, adhibendum; in omni scilicet poenâ videndum, aut ut is qui punitur, emendetur, aut ut poena ejus coeteros meliores reddat, aut ut sublati malis, securiores coeteri vivant, monente seneca. Quorum verò error non tam in moribus atque vitâ, quam in ipsa doctrinâ, atque fide existit, dum ab antiqua fide, sive unicâ illa salutis viâ abeuntes, vel ea, quæ de salutis fundamento revelata satis declarataque per scripturas sunt, sive per ignorantiam, sive per dissensum minus credunt: vel ea credunt superstitiosè, quæ nova, erronea, falsa, hæretica sunt; etiam circa hos in salutis tramitem reducendos, minimè ignavam operam collocat noster. Quanquam enim non negamus, istud

istud operis magis & requirere, & decere Scholas & cathedram Academicam, quam templa utque suggestum; nihil tamen impedit quo minus & hic debito modo atque prudentiâ idem urgeatur, videaturque ut fideles omnes sibi aut rapacibus animarum lupis, sub vestimentis ovium delitescantibus cavere discant. Hinc & Docens noster in Ecclesia, sciens ad se quoque pertinere mandatum sponsi: Capite nobis vulpeculas, quæ demoliuntur vineas: atque Apostoli obsecrantis: ut confideret quisque eos, qui dissidia & offendicula, contra doctrinam, quam didicimus, (ex scripturis sacris) gignunt, imò oportere servum Domini cum lenitate erudire, si quando det illis DEUS resipiscantiam ad agni-

Cant. 2.
15.

Rom. 16.
17.

2. Tim. 2.
25.

P

tionem

tionem veritatis: omni qua potest, industriâ atque diligentia, vulpes istas hæreticos, divinæ legis auctoritate revincit, & sanctarum scripturarum testimoniis quasi quibusdam vinculis alligat & constringit, ut ne amplius in vinea Domini circumcursitantes, eisdem damni quid inferant, eos vero, qui non malitiâ, sed errore, per istorum Vafritiem in devia delati sunt in viam revocare, & societati veræ fidei æternæque salutis asserere conatur. Ubi quidem magna utitur sedulitate, ut quantum hoc vel illud erroneum dogma veritate divina distet, quantumque momentum ad salutis nostræ dispendium afferat, quæ ipsius origo, quæ natura, qui effectus, quibus Scripturarum detorsionibus, aliisque strophis color-

rem

rem mentiatur, clarissimè demonstret. Atque adeò in hoc puncto, in it eandem viam cum aliis, *ὁ δὲ δόξα* nota celeberrimis Doctoribus, non modo nuper elapsi, & proximorum seculorum, qui ore pariter atque scriptis, varii generis falsis Doctoribus, Papistis puta, Calvinistis, Socinianis, Anabaptistis, aliisque, egregie atque masculè obviamiverunt, & fortissimo Elencho os illis obturarunt; sed & cum, aliis antiquioribus, qui contra suorum temporum hæreticos egerunt, quemadmodum Polycarpus contra Marcionem, valentinum, alios: Irenæus contra valentinianos, Gnosticos, alios: Tertullianus contra Praxeam & Marcionem; Augustinus contra Manichæos, Pelagianos, Donatistas, Arianos, ac innume-

ri alii contra innumeros; quin & cum
 ipsis Prophetis; Christoque & Aposto-
 lis, qui contra Idololatrias, Pastores in-
 sanos; sacerdotes perversos, Prophetas
 falsos, Phariseos & scribas, Pseudo-A-
 postolos, suis singuli temporibus ive-
 runt, increparunt, & ab eorum toxico
 mortalibus caverunt, secuti ex sacra,
 pariter atque Ecclesiastica Historiâ fa-
 tis superque patet. Hos cum seriò &
 impigre imitatur Doctor noster, quod
 suarum partium est, facit, & veritatis,
 fidelitatisque nota commendatur.
 Quando aut ipsa rei absurditate & ad-
 versariorum veritatem contemnti-
 um pertinaciâ, & arrogantia, ne di-
 cam, impietate & impudentia, is talis
 post sufficientem causæ cognitionem,
 accuratam erroris refutationem, ac de-
 nique

nique sanctam, seriam, gravem, ite-
 rum atque iterum repetitam, sed fru-
 strâ, de emendatione admonitionem a-
 liquando tandem adigitur, ad ejusmo-
 di homines durius habendos, & con-
 demnatione etiam atque Anathemate
 feriendos, quid de isthoc sentiendum,
 non meis, sed ipsis potius libri Ecclesiæ
 nostræ symbolici, concordia formulæ
 verbis, ex ejusdem præfatione percipe-
 re licebit: Ad condemnationes, (ait i-
 ipsa) reprobationes, & rejectiones Im-
 piorum dogmatum, & ejus præsertim,
 quod de sacra coena extitit, quo atti-
 net: hæc fanè in hac nostra declaratio-
 ne, & controverforum articulorum so-
 lida explicatione & decisione, expressè
 & distinctè, non solum eam ob cau-
 sam, ut universi sibi ab his damnatis
 P 3 dog-

dogmatibus caverent, omnino proponendæ fuerunt, sed ob alias quasdam rationes nullo modo prætermitti potuerunt; sic ut nequaquam consilium & institutum nostrum sit, eos homines, qui ex quadam animi simplicitate errant, nec tamen blasphemæ in veritatem doctrinæ coelestis sunt, multò verò minus totas ecclesias, quæ vel sub Romano imperio nationis Germanicæ, vel alibi sunt, damnare; Quin potius mens atque animus noster fuerit, hac ratione fanaticas opiniones, & earundem pervicaces Doctores, & blasphemos duntaxat (quos in ditionibus, Ecclesiis & Scholis nostris nequaquam tolerandos judicamus) palam reprehendere & damnare, quod illi errores expresso verbo DEI repugnent, & quidem ita,
ut

ut cum eo conciliari nequeant. Deinde etiam eam ob causam hoc suscepimus, ut pii omnes de his diligenter vitandis, monerentur. Nequaquam enim dubitamus, multos pios, & minime malos homines, in iis etiam ecclesiis, quæ hactenus non per omnia nobiscum senserunt, qui simplicitatem quandam suam sequantur, & negotium quidem ipsum non probe intelligant, sed blasphemias, quæ contra sacram Coenam, (quemadmodum ea in ecclesiis nostris secundum institutionem Christi dispensatur, & juxta verba testamenti ipsius magnæ bonorum omnium consensione docetur) evomuntur, nullo modo præbeant. Magna etiam in spe sumus, illos, si rectè de his omnibus doceantur, juvante eodem Domini

mini spiritu, immotæ veritati verbi
DEi nobiscum, & cum Ecclesiis ac
Scholis nostris consensuros esse. Et
hactenus quidem, quæ ratione, quod
docendi officium rectè sese gerat verus
Ecclesiæ Doctor, pro ratione instituti
breviter pertexuimus, Auditores. Cum
verò ex officio fidelis Mysteriorum di-
vinorum Dispensatoris quoque sit, Sa-
cramentorum rectè administrandorum
cura; ibi Doctor noster non solum te-
norem institutionis cujusque sacra-
menti adcuratè observat; verum etiam
media illa gratiæ his; qui opus habent,
atque indigni non sunt, tempestivè
confert, quos agnovit indignos esse, ne
sacra canibus, aut margaritæ porcis
projiciantur, minime admittit, usque
dum resipiscant. Videt itaque seriò,
ne

ne sua culpâ infantem absque sacro ba-
ptismatis lavacro; aut adultum homi-
nem, contritum ac desiderantem, sine
Evcharistiæ collatione, mori patiatur,
facilè dijudicans, eos, qui vel negligen-
tiâ, vel propriæ commoditatis gratiâ
istas, sicut & alias officii partes inter-
mittunt, verorum Pastorum nomine
indignos, tanquam mercenarios gra-
vem aliquando neglectæ villicationis
rationem reddituros esse. Quod ad
potestatem remittendi & retinendi
peccata adinet, quæ quidem cum DEi
ipsius propria potestas sit (Quis enim *Marc. 2,*
potest remittere peccata, nisi solus Deus? *7.*
& ipse delet defectiones nostras pro-
pter se; & peccatorum nostrorum non
recordatur:) à DEo tamen & Christo
Θεὸς καὶ Χριστός per sacrum ministerium ordina-
rio *Es: 43, 23*

rie excercetur; quod ipsum voce sensibili, vel remissionem vel retentionem peccatorum hominibus, efficaci sanè declaratione, annunciat: Operam dat Doctor noster, ut & hoc loco partibus suis rite fungatur, illisque, qui, edita confessione, poenitentiae & fidei signa probabilia ediderunt, atque absolvi se à peccatis petunt, nomine DEI ac Christi Remissionem peccatorum annunciet, contra verò hominibus incredulis atque impoenitentibus iram DEI, atque poenas temporales ac aeternas denunciaret, ac in particulari aut singulari, peccatoribus enormibus & notoriis remissionem peccatorum deneget, atq; ex consensu Ecclesiae, seu Senatus Ecclesiastici, aut Consistorii, vel ab usu seu coenae tantum arceat, vel prorsus

sus ex Ecclesiae societate ejiciat ac Satanæ tradat. Quæ Excommunicatio Major dici solita, prævium habet exemplum in Sacris; Ubi Apostolus hominem incestuosum, actu solenni, in conventu totius Ecclesiae, cui ipse corpore absens, Spiritu affuturus sit, in nomine & cum potestate Domini nostri JESU Christi, ejici jubet è communione Ecclesiae, ac tradi Satanæ ad interitum carnis, ut Spiritus salvus sit in die Domini JESU. Neque enim scilicet vel ipsorum excommunicatorum damnatio, sed salus aeterna quærenda est. De cætero, quod ad Ecclesiasticam disciplinam, & res Ecclesiae externas, ceu ritus ac ceremonias, quales sunt certæ formulæ cantionum, usus organorum musicorum, certæ feriæ, jejunia, ritus nuptia-

1. Cor. 5,
3. seppis

tiales, baptismales (inter quos Exorcismus) s. Coenæ, sepulchrales etc. Illas, ut ut in se indifferentes, tamen auctoritate publica Ecclesiæ, non sui ratione cultus, aut meriti erga DEum, sed ad ædificationem Ecclesiæ & pædagogiam externam institutas, ita observat hic noster, ut quantum in se omnia ordine ac decenter in Ecclesia fieri curet, nec quicquam à quoquam negligi, aut personam sine auctoritate publicæ Ecclesiæ immutari patiatur, quin omni, qua par est sedulitate alloborat, ut & interna fidei atq; doctrinæ ratio, & externi cultus facies, egregiè & laudabiliter sibi invicem respondeant, & quod demumcunq; modo, gloria DEi & salus animarum promoveatur. Hisce & similibus aliis curis tempora sua, horasque

que bene distingvit; juxta monitum Apostoli Sermonem prædicat: instat tempestivè, intempestivè arguit, objurgat: exhortatur cum omni lenitate & doctrinâ. Pietate interim ipse, prohibet, vitæ integritate & morum sanctimoniâ ita gregi prælucet, ut ne quod una manu ædificat, altera demoliatur, verum ut ambabus opus Domini in monte Zionis pro virili ita promoveat, ut & se ipsum, & secum, si non omnes, tamen quam plurimos salvos, & æternæ beatitudinis consortes reddat; nihilque antiquius, nihil carius, nihil optabilius, nihil suavius, nihil jucundius, nihil amabilius habet, quam ut tam sancto labori, tam sacris curis, tam divinis Deoque gratissimis operibus, nocte dieque incumbens, non

2. Tim. 4.
2.
2. Tim. 4.
2.
Q3
nomi-

nomine solum, sed & re & opere ipso in militante hisce in terris Ecclesia Veri, Doctoris Notis ita se commendet, ut aliquando in Triumphante in Coelis, suavissimam Jesu salvatoris vocem: Evge bone & fidelis serve! cum gaudio & exultatione excipiat, & ex gratia propter Christum, immarcescibili gloriæ coronâ æternum decoretur! Verum heic nostra consistat Oratio. Quanquam enim adhuc pluribus characterum lineamentis Doctorem nostrum designatum ob oculos ponere promptum esset; Tua tamen, Illustrissime Comes, magnâ gratiâ, Vestrâq;, AA. OO. OO. HH. laudanda patientiâ, ne abuti voluisse videamur, filum sermonis abrumpimus, & penicillum in aliam occasionem seponimus; ex intimis

timis cordis penetralibus voventes, dignetur DEus Ter O. M. omnes nos ducere Spiritu suo sapientiæ & Intelligentiæ in omnem veritatem, ut in verâ fide & sincerâ pietate, serviamus Domino cum omni animi submissione; inprimis ut omnes, quotquot vel in hocce, hoc ipsissimo tempore hesternâq; luce splendide ac solenniter inaugurato Atheno, vel in aliis veræ Religionis sacrariis, ductores vel doctores reliquis præfecti Christi cultoribus sunt, aut posthæc præficientur, ope atque virtute ejusdem sancti spiritus, providere valeant, ne exulceratis hisce ruentis in exitium suum mundi temporibus, & grassante in dies magis magisque insidiis, technis & fraudibus suis ^{uvēiote xviij} illo humanæ salutis hoste Sathana, sacro-

cro sanctum Religionis purioris ^{καθαρῶς}
 detrimenti aliquid patiatur, sed ut re
 & nomine veros se Doctores gerentes,
 magnâ fide & animositate, perniciosis-
 mis ejus instrumentorumque ejus co-
 natibus obsistant, & feliciter consum-
 ment cursum suum cum gaudio, & mi-
 nisterium, quod acceperunt â Domino
 JESU, ad attestandum Evangelium gra-
 tiæ DEI, attendantq; ad se ipsos, & to-
 tum gregem, in quo illos spiritus ille
 sanctus constituit Episcopos, ad pa-
 scendam Ecclesiam DEI, quam pro-
 prio suo sanguine acquisivit, utque a-
 periant oculos hominum, & conver-
 tant eosdem â tenebris ad lucem, & â
 potestate sathanæ ad DEUM, ut remis-
 sionem peccatorum, & sortem inter san-
 ctificatos accipiant, per fidem in CHri-
 stum JESUM!

Quo

Quo Voto finituri,

PRius tamen ad Te paucis con-
 vertente sese nostra Oratione, Illu-
 strissime & Excellentissime Domine
 Comes, Regiæ hujus Academiae Can-
 cellarie Magnificentissime, Mæcenas
 & Patrone Maxime, Exoptatissime;
 gratias quantas mente concipere pos-
 sumus maximas Illustrissimæ Tuæ Ex-
 cellentiæ agimus, non tantummodo
 quòd splendidissimæ præsentia suæ
 fulgore Actui huic solenni gratiam &
 decus conciliare, & novum hocce Mu-
 sarum domicilium, celebrandâ maxi-
 mē auscultandi patientiâ beare placue-
 rit; sed etiam pro indefessâ illa curâ,
 & patrii prorsus erga Academiam
 hancce animi indice Zelo, quem multi-
 plici

R.

plici vice ac ratione, hoc autem maxime tempore favore nunquam satis laudando declaravit. Exultant, Domine gratiosissime, ob hæc tam magna beneficia Camœnæ nostræ, gaudentq; in sinu & effuse lætantur ob istam tam eximiam gratiam & benignitatem: Omnia inde capiunt felicioris sortis, quàm hæctenus expertæ sunt, & certissimi ac tutissimi in Illustrissimâ Tua Excellentia adversus calumniatores & malevolos Asyli: rogant & obsecrant, ut continuè sub umbrâ gratiæ tuæ felicibus & securis agere & florere liceat: Sic pro Vitâ & incolumitate Tua, in quâ, magnam partem, propriam incolumitatem sitam esse agnoscunt, assiduas ad coelum fundere preces nunquam desinent; quin & Laudes ipsæ Tuas longè

gè meritissimas nullo non tempore hilares cantabunt: hi ipsi illis sacrati parietes, hæ ipsarum mansiones, hæc pulpita encomiis Tuis, Virtutumq; Tuarum Sago Togâq; longè clarissimarum præconiis semper personabunt, & omni, quò possunt, opere, celebritatem amabilissimi & æstumatissimi Nominis DAHLBERGIANI seculis futuris omnibus declarabunt, ipsique immortalitati consecrabunt!

Vobis quoq;, Illustres, Generosissimi, Nobilissimi, Reverendi, Spectalissimi, Clarissimi, Doctissimi, Hospites & Auditores OO.OO.Honoratissimi, exoptatissimi, grates dicimus maximas & perofficiosas, pro commodatâ benevolè audiendi patientiâ, & conciliato frequenti præsentia solennitati Instauratio-

rationis Novæ hujus Musarum sedis splendore, spondemusque studium eam bonitatem demerendi quovis tempore & loco paratissimum.

De cætero DEum Ter Opt. Max. calidissimo pectore rogamus & obtestamur, dignetur Regem nostrum Clementissimum **CAROLUM XII.** unâ cum Reginâ Vidua, & Principe Celsissimâ, Regiâq; Virgine, atq; cum tota regia domo, salvum ac ab omni malo & infortunio incolumem, in longam felicissimamq; ætatem ac Regimen fortunatissimum conservare: Regis quoq; Consiliarios fidissimos, inter eosque Illustrissimum & benignissimum hujus Academiæ Cancellarium, omni animæ & corporis fortunarumq; felicitate

tate beare: Reverendissimum Academiæ Pro-Cancellarium, ubicunq; terrarum degit, sanctorum Angelorum suorum ministerio ducere, & prosperitate plurimâ donare: Magnificum Rectorem, Docentesq; in hacce, sui his ipsis diebus celebritatem, O utinam felici omine! aucupante literariâ palæstra, atq; discentes omnigena benedictione cumulare, florentemque omni bonarum artium genere ac vigentem almam hanc Musarum sedem, & adversus omnia mala, sartam, tectam, salvam, tutam, prosperam, felicem, ad finem usq; seculorum præstare!!

DIXI.

R3

ORA-

ORATIO.

De Barbarie,
ejusdemque causis,

^a
DANIELE SARCOVIO,

Log. Phys. & Met. Prof.
tertio ab Actu inaugurationis die
habita.

PRæstantes Livonum populi, devota potenti
Progenies Marti, late quos fama per orbem
Jactat, & intrepidos animosis destinat ausis:
Ipsa quibus natura favet, tellusq; colonis
Eximias effundit opes, alioq; carinas
Merce graves mittit; vos & contermina vestris
Finibus Arctoo Cerealia rura sub axe,
Desinite immites post tristia tempora fati
Sollicitare modos, & quæ nunc secula currunt
Dura queri, vestro perierunt nubila cælo,
Candidus assurgit Titan, nitidisq; peramplum
Illustrat spatium radiis, dum sacra Minervæ

Atria

Atria panduntur, veteri Pallasq; subacta
Agnosca sibi regna parat, nunc omine læto
Orbe renascuntur Boreali rursus Athenæ
Pegafidum sedes. Tantis prænobile cœptis
Conditor ipse decus tribuit GUSTAVUS ADOL-
PHUS,

Naturæ jactantis opus, geminiq; stupenda
Numinis effigies; proprio licet orbe remotus
Pro sociis caræ subiit discrimina vitæ,
Magnarum calcator opum, tamen inter atroces
Armorum strepitus, & sparfos sanguine campos,
Sollicita Aoniis divisit pectora Musis,
Et fovit cataphractus eas, Livonumq; Paterna
Mente Lares agitans, doctis delubra Deabus
In medio terræ posuit mansura recessu
Dorpati, quod piscosis Emma irrigat undis,
Lætæq; frugiferis circumdant collibus arva.
Hoc Helicone sacri latices fluxere theatri
Parrhasii varias madefactum fluctibus oras;
Decrevit feritasq; , rudis detectaq; vulgi
Vana superstitio. Verum cheu! tempore curto
Iste decor nebulis obvolvebatur obortis
Milite, Mosche, tuo nostras populante tabernas,
Qui Musis infestus eas dare terga coëgit,

Tolle.

Tollere sarcinulas, & prospectare Penates
 Hostis ab insultu tutos. Tormenta puellæ
 Martia Castalides horrent, & pulveris atri
 Olfactum fugiunt; illæ sunt pacis alumnae,
 Et pedibus quærunt bello grassante salutem:
 Haud secus ac teneros insectans dentibus agnos
 Bellua quando furit, totum dispergitur agmen,
 Et præsens vitare studet discrimen anhelis
 Cursibus; Emmiacis sic Diva recessit ab oris
 Pallas, deformis squalor miserisq; remansit
 Indigenis. Phœbo sacræ intereaq; juventæ
 Longinquas vel adire scholas, aut castra Dearum
 Linquere, tunc dubiam traxit sententia mentem.
 CAROLUS undecimus, Regum decus, & Pietatis
 Exemplum, Leo terribilis, sed amabile civi
 Nomen, præclaræ spectans incommoda gentis
 Indoluit Clemens, & ab hoste fugata feroce
 Incluta Pegasei revocavit Numina fontis,
 Ad veteres duxitq; domos & splendida valde
 Limina, munifica tribuens stipendia dextra.
 At quamvis fructu scatuit multiplice tractus
 Ille soli, inde piæ tamen emigrare Camœnæ,
 Et prope Balthiaci voluerunt ludere ripas
 Equoris, atq; tuas sibi selegere tabernas

Parva

Parva procelloso propior Pernavia ponto.
 Tu desiderii causas memorabis at Echo,
 Postquam propositi licuit contingere metam,
 Ipsaq; Barbariæ fundamina prava revolvi.
 Infandi genitrixq; mali & turpissima proles,
 Exitiosa sacris, summis inimica tiaris,
 Omnigenæ ruditatis apex, dicturus abortus
 Unde tua arcessam cunabula? prima pererrans
 Tempora, nullius subeunt vestigia labis,
 Sed mera lux, recti custodia, rara venustas,
 Et sublimis honos; quamvis de pulvere vili
 Factus homo, consorte tamen præstantior omni,
 Immensi colophon atq; arbiter ipse theatri,
 Cunctarum possessor opum, cui regia svavi
 Gramine fragrabat nullis vexata procellis,
 Nec coalescebant brumali frigore lymphæ,
 Sed ver æthereis caput inviolabile nimbis
 Exeruit, culmisq; tumens cerealibus æstas,
 Arvaq; jucundis secuerunt flexibus undæ
 Ubera, pomiferis late flaventia ramis:
 In medio vitæ custosq; locata vireto,
 Et præfaga boniq; maliq; effloruit arbor.
 Deliciis tot dives erat nascentis origo
 Atq; parens mundi, sed non exhausserat iste

S

omne

Omne decus splendor, subtilis gratia vultus,
Totaq; corporeæ pulcherrima machina massæ,
Augustum jactavit opus, cunctisq; refulsit
Integritas membris; nudo pudor absuit omnis,
Nam cujus puduisset eum, cui prava voluptas
Non defœdavit generosos motibus artus?
Tanta fuit formæ majestas. Enthea menti
Vis inerat, totamq; suo fulgore replebat
Lumen ab æterno succensum lumine & auræ
Portio diuinæ, tunc ignoratio veri
Exsul erat, rerumq; omnes patuere recessus,
Cognovit non visa prius, cunctisq; creatis
Imposuit sapiens cognata vocabula rebus.
Hæc fortunati fuerant exordia mundi.

Viderat at stygius coluber fastigia sortis
Humanæ, infandam se perpeffumq; ruinam
Divino propius genus, indignatus inertis
Præferri telluris opus, vulgumq; beato
Rure frui, magni consanguineumq; Tonantis
Exsiliisse polo, vindictæ percitus æstu
Intumuit, grandis socios arcessere noxæ
Nititur, ejectiq; sua de sede parentis
Primi tartareis involvere colla tenebris.
Adgreditur sceleratus opus, cunctasq; nocendi

Ille-

Illecebras fovet ipse animo, falsosq; profano
Profert ore sonos, & verba minantia sensum
Torquet in adversum, jucundaq; pabula fallax
Vultibus innocuis offert, & utriq; Parenti
Immensi fuit ansa mali cacodæmon, & omnis
Inversa est rerum facies: nam turpiter horto
Expulsi, duroq; laceffere membra labore
Advescunt, tunc velle malum, nescire decorum,
Adversas subiere vices, rectumq; profano
Mutatum, lux cimmeria caligine, vitæ
Successit lethum, & cuncti contagio damni.
Hic fons Barbariæ. Primi vestigia fati
Parva licet mansere tamen, scintillaq; summo
Vertice delituit, sed quam diuturna foveret
Sedulitas, quoniam magno nunc omne labore
Panditur ingenio, cujus penetralia sponte
Protopatri patuere; iterumq; emergimus umbra
Illius auxilio. Lucis momenta relictæ
Qui non assiduo studet irritare pyrite
In majus ruit ille malum, nam lumine cassus
Ambulat in densæ caliginis ipse barathro
Tramitis incertus recti; tunc vera Tonantis
Majestas inaperta latet clarissima menti
Excultæ; tunc omne scelus, quod inutile non est

Exiit effigiem vitii; tunc summa profundis
Milecentur, prorsusq; dolendum degitur ævum.

Sic furit effrenis ratio, quando impete cæco
Signa voluntatis sequitur, nec pondera rerum
Indole congenita metitur, & ista nefanda
Pernicies hominum atq; mali communis origo est:
Lumine neglecto mentis cui tradita sceptrum
Omne gubernandi corpus, properante moveri
Arbitrio cordis; semel & moderamina sanæ
Excitans lucis laxatis pergit habenis
Currere in exitum: veluti sine remige cymba
Fluctibus abripitur, vento ferturq; secundo,
Donec cæruleis forsan submergitur undis:
Sic qui præcipites animi sine iudice recti
Exsequitur motus, infelix ille tenebris
Insistit solitis, demum repetitq; profundum,
Unde gradum revocare nequit. Tunc plurima
longa

Prorumpunt serie cerebri deliria vani,
Exemplo nocitura suo. Trahit ore venenum
Vulgus ab unius scæpe, & vestigiis prisca
Posteritas incauta legit. Sic crescit eundo
Error, & insanis præceptis inficit orbem.

Alta retrospectens crescentis secula mundi,

Sim-

Simplex enituit vitæ morumq; venustas,
Sincera rationis opus; reverentia summi
Numinis & flagrabat amor; stirps impia diro
Diluvio extincta est, solo remanente Noacho
Iustitiæ præcone Dei, qui pura futuris
Dogmata restituit populis, eademq; tenebat
Intemerata Semus sancti veneranda parentis
Progenies; fœdæ rursus sopita tenebris
Barbariæ in lucem Chaldaus Doctor Abramus
Uranis protraxit apex, solisq; labores
Et lunæ docuit cursum; firmaq; Tonantis
Amplecti promissa fide; patriaq; profectus
Inde Palæstinas iussus peragraverat oras,
Doctrinæ variæ passim monumenta relinquens.
Illius auspiciis prognatorumq; coruscus
Sol iterum nebulas turpis caliginis orbe
Dispulit, & varias decoravit lampade terras
Eois provectus equis. Hinc Barbara Memphis
Accendit mutata faces, & sanguine multa
Suxit ab Hebræo sanctæ mysteria gentis,
Sedibus exornata Patrum, signisq; potentis
Illustris Mosis; quorum vestigia saxi
Insculpere suis longum victura per ævum.
At sacra quæ puro poterant excerpere fonte

S3

In

In stygium lunt versa nefas oracla Tonantis,
 Vanaq; deformi conatu Numina finxit
 Cœca superstitio. Non istis finibus hæsit
 Ingenii cultura boni, sed fusa remotos
 Allexit longe populos, Sophiæq; palæstræ
 Indis & Persis viguere. At Græcia toto
 Extulit orbe caput, vasti decus omne theatri
 Obfuscaus fulgore suo. Ingeniosa vetustas
 Quicquid inexhaustæ produxit acumine mentis,
 Transtulit ad Grajas vario de cardine sedes
 Solers turba suas; artisq; cupidine longè
 Distantes adiere plagas per maxima Nerei
 Stagna, Magos, Phariosq;, Sophos, edoctaq; chartis
 Inseruere suis. Complures inde per agros
 E Parnasseis manabant fontibus undæ,
 Quas simul insignes hauserunt ore Quirites,
 Cecropiis Latias decorantes floribus arces,
 Delectu sed quisq; suo: ceu gramine nectar
 Colligit e vario, vernoq; apis ingerit alveo:
 Ausonius pariter populus monumenta legebat
 Græca, voluminibus decerpens optima cunctis:
 Attica mellito quod fudit flumine syada,
 Quæq; Themis consulta dedit, celebresq; cathe-
 drae

Quæ

Quæ docuere, sagax certo discrimine Roma
 Usibus applicuit propriis. Doctissima Stoæ
 Præcipuos decuere viros præcepta severæ;
 Dogmata permultos delectavere Platonis;
 Hic Stagiritæ placitis, Samii alter adhæsit,
 Mens placuit tranquilla aliis in corpore sano,
 Ceu Epicureis quondam; sic omne probarunt
 Ingenii decus, atq; sua poliere Minerva,
 Mansurum feri jubar inviolabile mundi.

Hactenus exortam vario sub fidere lucem,
 Præcipuas ceciniq; Scholas, quæ lumine verbi
 Divini caruere tamen, sed meta laboris
 Omnis erat tantum præsentis commoda vitæ
 Curare, hæc ævi duplici quoq; sorte futuri
 Quærebant, animo quam derisere profano.
 Sola salutiferi servabant munera fontis
 Posteritas Judæ, sacrae laquearibus ædis
 Insignis, cujus peregrini limina tantum
 Prima salutabant, pretioso funere Christi
 Donec concideret paries, tunc omne per orbis
 Exculti spatium duodenæ buccina turbæ
 Exiit, & cœtum populos revocavit in unum,
 Unius sub signa Ducis; cursumq; loquentum
 Non remorabantur plagæ, non vincula ju ssu

Facta

Facta Tyrannorum, sed fuso sanguine multis
 Christicolis animus accrevit & ardor ovantem
 Corde fidem, rectæq; viam evulgare salutis
 Regibus invitis. Tanti primordia fati
 Ingentes hominum late attraxere catervas;
 Deposuit veteremq; recens Ecclesia vultum.

Tunc Pietas sine fraude fuit, facieq; renidens
 Ingenua, tunc religio non ore sedebat
 Solo, sed vixit totis infixæ medullis,
 Fructibus exornata suis, nullamq; bonorum
 Hic discrimen erat, commune meumq; tuumq;
 Exstitit, & firmo conjunxit glutine corda
 Intemeratus amor, tunc omnibus una voluntas
 Esse videbatur, mens una, & Spiritus unus,
 Omnis rixa procul, nil præter amabile fratris
 Nomen erat notum, dominus servusq; sub uno
 Vexillo CHRISTI stabant, mundana potestas
 Ædibus in sacris filuit, nec gloria dispar
 Hic valuit, titulos omnes absorpserat unus
 Christiani titulus, totum duo nomina corpus
 Pastorisq; gregisq; dabant, scopus omnibus idem:
 Æterno servire DEO. Convitia turbæ
 Exortis sprexit nullius conscia culpæ,
 Sed cœlo devota manus; non arma Tyrannis

Oppo.

Opposuit, causas humili sed voce reclusit
 Conventus, Fideiq; brevem imperterrita sum-
 mam.

Si nihil innocuæ valuerunt deniq; gentis
 Verba, nec exortam rabiem vitare licebat,
 Sponte dabant sua colla neci, graviterq; professi:
 Parendum magis esse DEO quam Regibus ullis.

Hæc Ecclesiolæ sunt incunabula CHRISTI,
 Consona scripturis, cujus concordia fulcrum,
 Nulla quod effrenis turbarunt cædia fastus
 Officiis dispulsa piis. Reverentia fidos
 Presbyteros mansit spontanea, turpis honorum
 Nam nondum tenuit Doctorum corda libido,
 Contenti sed amore gregis vixere modesti.
 Illa secuturis tamen heu! præstantia seclis
 In tristes conversa modos, frigere vetustus
 Cœpit amor, propriiq; boni respectus amantum
 Vincula dissolvit, sacriq; superbia crevit
 Ordinis, æquari se indignans mollibus ingens
 Pastorum gravitas ovibus, queis clavis Olympum
 Et referare data est & claudere dignior illos
 Fata super vulgi fors conditioq; maneret.
 Sic queis mansveti debebat vita Magistri
 Exempli constare loco, pietasq; virorum

T

Vana

Vana soli spernens; qui vasti lumina mundi,
Doctrinæ morumq; jubar voluere videri,
In summum cecidere nefas, monitiq; salubris
Immemores studuere gradus formare futuri
Imperii, vires adeoq; licentia cœpit,
Ut demum Sancti diademata laica Mystæ
Aspernarentur; sed fastum Præsulis orbis
Eoi Augusti domuit præsentia Regis,
Ne Majestatis raperet fastigia summæ.
Romanis melius cessit res ista Tyrannis
Multiplici sed fraude; novum quia condere re-
gnum

Magnæ molis erat, Cleriq; agnoscere fasces
Prorsus inauditum; scelerata libido triumpho
Si cuperet gaudere suo, vastosq; profani
Edere conatus animi sine robore densi
Militis, ingenii cunctos intendere nervos
Extabat reliquum, varias effingere technas,
Atq; omnes tentare vias, nulliq; labori
Parcere. Papatus istæ execrabilis artes.
Digna sed â primo narrari limine res est,
Propositi pars magna mei, sic namq; stupendum
Barbariæ foetum pandam. Cum morte subacta
CHRISTUS visibili sese subduceret auræ,

Ve.

Verus homo, verusq; DEUS, de lumine vero
Lumen inaccessum, nativa Parentis imago,
Omnis fonsq; boni, vili committere plebi,
Non claris virtute viris cœleste docendi
Officium voluit, ne quid sapientia mundi
Ad tantum conferret opus, quæ vilior alga
Sub pedibus calcanda foret, quia Spiritus ipse
Ore loquebatur fragilis mysteria vasis.
Præcones totum se diffudere per orbem
Lucrari cœlis animas, Stygiiq; Draconis
Regna laborantes abolere, sed absona carni
Dogmata spernebant populi, miserandaque
CHRISTI

Multos offendit fortuna, ignobile fabri
Derisere genus, nec tali corpore summum
Credebant habitare DEUM, qui cuncta guber-
nans

Tot nunquam ferret ludibria, verbera, morsus,
Pauperiem, turpemq; necem, quin omnia solo
Arceret nutu. Sic delirabat inanis
Mens hominum, reperens transacti prospera secli
Fata sub antiquo cultuq; fideq; Deorum:
Annon Roma satis sine CHRISTI dogmate felix
Omnem pene suis armis devicerat orbem?

T 2

Cur

Cur nova sectemur? spreta cur somnia turbæ
 Acceptemus? ait, pereant oracula vana,
 Vaniloqui pereantq; viri, vigeatq; vetusta
 Relligio, Patrum veneremur Numina, nostros
 Ne perdat vindicta Lares, perdamur & ipsi.
 Talia flammato secum dum corde volutat
 Impia progenies Latii furor ima pererrat
 Ossa, & Christicolas variis affligere plagis,
 Et delere studet, tantumq; ferocia crevit,
 Quantum decrevit Romani gloria Regni,
 Cujus nempe mali Noviras, veterumq; Deorum
 Causa putabatur neglectus; fata premebant
 Sic Ecclesiolam durissima, & omne nefandi
 Supplicii subiere genus, laniena; longo
 Tempore duravit. Jactata ita turba latebras
 Quærebant, clausis peragentes sacra cavernis.
 Privato verbi tunc elegere ministros
 Consilio; exortos pariter cognoscere casus,
 Divini certumq; modum describere cultus,
 Officium populi pressi sub Regibus omni
 In rebus fidei spoliatis lumine mansit.
 At mose egregius multos generavit abusus:
 Namq; ita perpetuo secluso Principe cœtus
 Jura laborabat solus retinere sacrorum:

Presbyteris crebris optata occasio votis
 Affulsit fundare thronum, diffindere regnum,
 Cæsareoq; jugo venerandum solvere Clerum.
 Jam Constantinus noto cognomine Magnus,
 Rite salutiferi tinctus baptismatis unda,
 Esse capax potuit, si non potuere priores
 Augusti, synodis moderari, externaq; cœtus
 Sacra gubernare, at Novitas accommoda Clero
 Tela ministravit, morbusq; endemius ejus
 Ordinis ambitio proprium stabilire tribunal
 Maluit, huic populus, fieri ceu sœvit, adhæsit,
 Nomina qui CHRISTO dederat, sic cive fideli
 Defraudatus erat Cæsar, vitiosa;q; mansit
 Prisca rei facies, Cleroq; relicta potestas,
 Personasq; vocare sacras, & condere leges,
 Pleraq; conciliis suffragia ferre coactis.
 Hic Trojanus equus, multorum lerna malorum,
 Exitiosa nimis summis contagio sceptris,
 Nescia limitibus quæ circumscribier ullis:
 Namq; Sacerdotes pedetentim longius ibant,
 Sese immiscentes alienis deniq; causis,
 Ima; mutantur summis, ausoq; stupendo
 Nunc Christianismi specie discernere lites
 Civiles, & conjugii præscribere fines

Pergunt, nunc homines deterrent fulmine diro;
 Ad libitum vivuntq; suum. Sic aucta sacra-
 Jura Ministerii, cujus compescere cœpta
 Debuit in primis Regum prudentia cunis.
 Scilicet ut parvæ facile est occurrere flammæ;
 Ast ubi neglectis acquirit robora tignis,
 Tota domus rapido Vulcani corruiat æstu.
 Aut veluti cancer solet immedicabilis omne
 Serpere per corpus, cunctasq; arrodere partes:
 Non secus à levibus surrexit tanta Tyrannis
 Mystica primitiis. Equidem molimina sacri
 Ordinis in tantum fregit turpissima Cæsar,
 Ut solo titulo Byzantia littora servans
 Antistes reliquis atq; ordine dignior esset.
 Pontifici Ausonio potior custode remoto
 Res firmare suas ansa est data, cujus iniquis
 Artibus occiduis crevit Dominatus in oris,
 Quo nunquam toto fuerat subtilior orbe.
 Ille DEI sese præstare vicaria dixit
 Munia, Præfectus CHRISTI voluitq; vocari,
 Successor Petri, totius Episcopus orbis,
 Omnia ad arbitrium disponere, vendere cœlum,
 Partiri terras, cives absolvere iusto
 Obsequio, regnis exutos cogere Reges.

At

At labor immensus fuerat contingere culmen
 Omnibus invisum, Diademata summa superbi
 Sacrifici imperio subigi; violentia primo
 Vana fuit, nec bella decent crudelia sanctam
 Militiam, procul ô carnalia prælia sunt o.
 Ergo sub eximio fictæ pietatis amictu
 Fallere mortales satagunt, falsisq; libellis
 A primo Romam Christiani nominis ortu
 Jus habuisse crepant ritus legesq; ferendi
 Credentum populo, nec eum sine præside summo
 Possere regi; & simili dementant pectora fuco.
 Quas etenim rudibus poterant non vendere
 merces?

Queis non figmentis cœcum seducere vulgum?
 Nam doctæ jacuere alta in caligine Musæ,
 Non equidem invito Papa, si forte Lycea
 Extabant, sancti fuerant monopolia Cleri.
 Sic verbum, sic jura DEI latuere, potestas
 Summa, cui debent excepto nemine cives
 Obsequium contempta fuit, Latiiq; Baalis
 Præda; nec humanus potuit prænoscere sensus,
 Quanta hinc prodiret seriesq; legesq; malorum.
 Nam postquam primis laxassent frena Tyrannis,
 Altius emerfit concepta superbia Papæ,

Se

Se supra cunctos tollens Regesq; Ducesq;
Cui quoq; Cæsareæ submittant colla tiaræ.
Non est propositi describere singula nostri,
Sed monstrasse satis tractandæ ignobile monstrum
Barbariæ. In terris quoniam CHRISTI vice Papa
Fungitur en! versu iuvat hos conferre sequenti:
Ille DEo natus, sed Papa malo generatus.
Ille faber mundi, sed ventris Papa rotundi.
Is nos salvavit, sed Tartara Papa paravit.
Is nos custodit, sincerus Papa perodit.
Pauper erat JESUS, locuples est Papa & obesus.
Is vixit parce, sed Papa epulatur in arce.
Ille domi nusquam, magna huic dominatio plus
quam.

Is Doctor veri, sic vult quoq; Papa videri,
Nam falli nescit, quia Sanctus corde quiescit
Spiritus ut jactat, verum mendacia tractat.
Ille manens humilis, sed Papæ in pectore bilis.
Subditus is Regi, nulli Babylonia legi.
Pestis & ille stygi, crepidæ hic vult oscula figi.
Ille fuit mitis, sed multæ hic janua litis.
Ille fuit castus, sed Papa excogitat astus.
O! species formæ quæ non est congrua normæ!
Successor Petri qua sit ratione vocandus

Auso-

Aufonio residens Antistes in orbe, patefcet:
Petrus piscator, summus Papa induperator.
Petrus peccator, mundus Papa atq; Creator.
Petrus Messiam, Papa invocat ecce Mariam.
Is docuit gentes, hic frangit fulmine mentes.
Petrus legatus, sedi uni Papa ligatus.
Hic major cunctis, aliis is par erat unctis.

Præcipuum regni Papalis deniq; fulcrum
Vidimus Agnoscere, nec enim sapientibus istis
Illudi potuit commentis, solaq; CHRISTI
Vita potens fuerat sacrum confundere fastum:
Ecquis Eo major? Regum tamen Ille supremo
Paruit imperio, cuius vestigia cuncti
Discipuli morum præceptaq; sancta secuti.
Papismi satis exemplo partuq; nefando
Barbariæ natura pater, nec jungere plura
Est animus. Quoniam suppressa luce tenebræ
Paulatim multis prorumpunt rursus in oris,
Et doctæ defervet amor studiumq; Thaliæ,
Illius causas etiam fomentaq; pestis
Investigemus. Truculenti Principis orci
Prima equidem culpa est, cuius pernoxia regno
Ingenii cultura cluet, conatibus ergo
Impedit hanc variis. Multos immensa laborum.

V

De-

Deterret series, Clariorq; molestia vitæ,
Intima ne penetrent adyta atq; palatia Pindi,
Cum via sit spinis ac duris plena salebris,
Nec tamen exactis respondent præmia curis.
Ecce! quot evolvi spatiosa volumina debent,
Quamq; laborando noctes sudare diesq;
Confectis macie membris, peragrarè quot oras
Palladii cultoris erit? cum fonte rigavit
Pectora Castalio, miseranda vivere sorte,
Est exantlati finis pericæ laboris.
Ergo ita cum doctis sedes habitata Deabus
Accessu sit difficilis, pretiumq; vacillans,
Ne mirere coli tam paucò milite Musas.
Non adeo incertis obnoxia semita fati
Vivendi diversa datur: ditefcere si vis,
Vendere disce piper; si tangere culmen honorum,
Castra sequi adfuecas. Quot conquiruntur egenis
Divitiæ chartis? quæso, expugnare quot urbes
Conaris Sophies frustra stridentibus armis?
Quid Labyrintheas juvat ergo fovere Camœnas,
Et tam prolixis consumere tempora rebus:
Armigero palmam Marti concedet Apollo,
Et sua Gradivo submittet vela Minerva.

Tales nempe sonos ignavæ sæpe juventæ

Incul-

Incultaq; audire licet, quæ magna labores
Præsentire nequit mansura brabea scholares.
Non regitur floretq; puto Respublica solo
Armorum strepitu, cives justosq; tenentur
Obsequio Regum, plus unus sæpe deserto
Militibus præstat numerosis ore Pericles.
Quid nisi peccati sunt bella & prælia foetus?
Nam si præstiterint homines sibi mutua juris
Officia, ut par est, omnis violentia cessat.
Rimari summi facta admiranda Tonantis
Delectamentum majus, nec sanguine fuso
Perficitur, doctæ Charites sunt pacis amantes,
Cum quibus & sanctus fuerat lusus Adamus.
Auriferos quamvis Heliconis in amne canales
Invenias raro, menti tamen optima præbent
Pabula, divitiis captanti lucra relictis:
Inde fluunt Ducibus consulta Sagoq; Tegaq;
Commoda, & inde pie vivendi regula manat.
Heroes etiam Musis post funera vitam
Perpetuam debent, etenim submersa tenebris
Illorum virtus præclaraq; facta laterent,
Hæc nisi victuris extarent edita fastis.
Nec piguit magnos Musarum castra Monarchas
Visere, cœu Macedum Rex & tremor ortis Homeri

V 2

Verfa-

Verfabat carmen pulvino nocte subactum.
Non leve, si verum fas est edicere, damnum
Artibus Aoniis quorundam vita Sophorum
Incultiq; ferunt mores, & dogmata forte
Exiguæ frugis, longo tamen ordine lecta:
Hæc totum pariter deturpant crimina corpus,
Cum solo ingenio pollentes sæpe pudorem
Incutiunt illis. Sacra si sociare profanis
Jam licet, & Fidei fructus cognoscere nostræ,
Plus Christianismi sane progressibus obstant
Quam profunt illi; cum cætus membra fidelis
Numinis ignaræ gentes virtutibus æquent
Aut longe superent; jactamus nomina sola,
Succus abest, verusq; DEi de pectore cultus
In ritus abiit, sacræ ædis limina calcat
Sæpe aliquis, populo ne appareat Atheus ille.
Si res voce mera Divi foret acta Lutheri,
Certa salus esset, nostraq; beatior ara
Nulla foret; dulci sed abuti nomine multi
Salvificæ fidei norunt, sensumq; salubrem
Ignorant, nec scire student: non servat iniquum
Sola fides, fidei sed congrua facta requirit
Congrua facta DEUS, non vana vocabula poscit.
Nulla adeo virtus est commendata fideli,

Quam

Quam sincerus Amor, sed nulla adeo exulat orbe,
Proximus ipse sibi quisq; est, nec clade Josephi
Tangitur. Ut CHRISTUS caput est, & diligit
omnes

Conjunctos capiti, sic nos quoq; mandat amore
Amplecti fratres & mystica membra sacrati
Corporis: At nusquam concordia tanta videtur;
Contra odium livorq; vigent, & surculus unus
Surgit in alterius damnum, quasi membra quot
extant,

Tot capita extarent. Sic nostro vivitur ævo.
Si fortuna faver, statim contemnitur alter;
Communiq; fere voto Simulare receptum est.
Quotus opes viresq; suas in commoda vertit
Proximi, ut illius prædives copia fratris
Sublevet ærumnas? mordacia scœnora mentem
Detorquent alio. Qui sacra oracula pandunt
Otinam possint cum Paulo dicere: nostri
Vos imitatores, ut CHRISTI nos sumus, este;
Nec verum maneat proprio quod proditur ore:
Doctrinam nostram non absorta facta sequeris.
Ni fallor, Zeli sub nomine multa patrantur
Crimina, Papales & nostra Ecclesia sordes
Servat adhuc. Mundi qui non deliria cuncta

V3

Ad.

Adprobat, Hæreticus mox aut Pietista vocatur
Indoctis. Fidei si sola professio nostræ
Non est conformis, licet observantia juris
Integra sit, flamma vitatur pejus & angue
Talis homo, tacitæ quamvis sententia mentis
Noxia sit nulli, si sit modo sana voluntas.
Quid furor expediet? quid morsus? nonne tenaces
Fortius irritant? Dominari mentibus ipsis
Gloria solius Divini Numinis esto;
Nos gemitu, precibusq; piis, vitaq; decenti
Lucremur fratres. Sic quæ sunt sæpe Camœnis
Damnosa exhibui breviter, genuinaq; turpis
Germina Barbariæ, quamvis non omnia plene,
Cum sint multa satis. Quantis sunt ergo canendi
Laudibus Arctoo regnantes orbe Monarchæ,
Quod tranquilla piis instaurent atria Musis,
Conserventq; Fidem puram, Papalibus olim
Propulsis procul his terris regnoq; tenebris.
Horum præcipue felix agnosce favorem,
Fortunamq; agnosce tuam Pernavia, cuius
In gremio sacer est positus Parnassus & amnis
Nunc Helicon stillat, CAROLIS dic pectore grates,
Fervida pro Solii fundendo vota salute.
Sic age ne donum rursus DEUS auferat illud,

Atq;

Atq; accensa tuis extinguat lumina ripis.
Barbariæq; vias Livones præcludite cuncti,
Et doctas adamate Artes, sunt omnibus illæ
Proficiuæ membris; non aufugere sorores
Castaliæ, hanc terram sibi selegere colendam,
Istaq; magnificis exstructa palatia tectis.
Tempus erat veteri cum migravere Lyceo
Sicelides, causas peteremq;, ita reddidit Echo:
Cur venere Deæ Dorpatum, dic mihi, (Echo,) fa-
tum.

Annon Gustavus posuit fundamenta Magnus?
Magnus? Nonne fuit populi commotus amore?
More. Ut barbariem sic profligaret ab Arcto?
Arcto. Ast hic Musæ bello invadente peribunt,
Ibunt. Pernaviæ post hæc fortasse morentur,
Rentur. Ea est segura locoq; existit opimo?
Imo. Istic pisces etiam capiuntur abunde?
Undæ. Conveniunt peregreq; per æquora classes?
Asses, Et varias merces chartasq; reportant?
Portant. Commodius poteritq; venire juventus?
Ventus. Nunc veteres socii ergo valete, valete.
Postquam contortis reboasset vocibus Echo,
Emmiacas sonitus talis surrexit ad undas:
Quæ peperere Tui similem memorabilis Heros

CA-

CAROLE post Decimum, fugientia secula, Prime,
 Bello, Pace Potens, Borealis Sceptringer orbis,
 Cunctarum pariter virtutum nobile centrum:
 Ecquis enim noto Te relligiosior ævo?
 Astrææ vindix quis major vixerat unquam?
 Tu nostri Insignis quondam Patrone Lycei,
 Quî cineres, quî Dive Tuam venerabimur urnam,
 Quod nos ad tutos voluisti ferre Penates,
 Littora Balthiaciq; maris, coelumq; serenum;
 Sit Tibi terra levis, mens tuta triumphet olympo;
 Sit Nati Soliumq; Tui, Rex Inclute, felix,
 Qui pia promovit Magni decreta Parentis,
 Et toti longe sit formidabilis orbi.
 Illo barbaries, si quæ sit, iudice nostris
 Finibus excedat, vanæ trudentur ad orcum
 Quisquilæ, Pietas vigeat cultusq; fidelis,
 Hereticæ paleæq; levi dissidentur ab aura.

Nunc ad præsentes mea sese oratio vertit.
 Magne Comes, nostræq; Decus Columnq; Pa-
 lastræ,
 Mæcenæ alter, Livonum quo terra beatam
 Præside se celebrat, diuturna; fata perenni
 Exoptat voto, Tibi quas Academia nostra
 Persolvat grates? Tua queis Encomia verbis

Esse-

Efferet, & rari documenta immensa favoris?
 Non aliter nostri procuras commoda cœtus
 Quam Pater, aut si quod nomen præstantius illo.
 Auspice Te venerande Senex superavimus
 omnes

Ærumnas, alacri peragentes corde labores,
 Fictaq; spernentes stolidæ convitiale lingvæ.
 Nostra salus quoties Tua pectora mole fatigat
 Curarum, studio dum niteris æmulus omni,
 Hæc nova ne priscis Respublica cedat Athenis.
 Non dedignatus nostras es visere sedes
 Sæpe, sed attente servasti verba Cathedræ,
 Sanaq; melliflua svada consulta propinas.
 Quam vigil hic fueris circa fundamenta Pimplæ,
 Calcata scalæ per secula sera loquentur,
 Et Tua Pierides inscribent nomina fastis.
 Nunc pariter blando decoras hæc Atria vultu,
 Non parcens membris, non canis ipse capillis,
 Exemplo cunctosq; mones, Vir Maxime, pulcro,
 In quanto pretio deberent esse Camœnæ.
 In Te concertant Deus & Dea forte triumpho
 Ancipiti, vibrat Mars arma potentia, Pallas
 Te generosa suis nutritum dicit in hortis,
 Et sibi primævo prætendit jure tropæum.

X

Tu

Tu tamen hæc æqua metiris Numina lance,
 Atq; ita concordi connectis utrumq; catena.
 O multos si nostra pares Tibi Svecia ferret!
 Pallada si doctam sic quivis miles amaret,
 Quis non sub tali vellet contendere Turno?
 Nil magis in votis, Excelsæ Senator, habemus,
 Quam nos ut solito porro fulcire favore
 Pergas, atq; vetus mancas DAHLBERGIUS usq;
 Sic Tibi prolixos ætatem ducat in annos,
 Sic vegetam tribuat Parcarum triga senectam,
 Doctaq; Te semper perget celebrare Thalia,
 Donec Balthiaco spectatur in æquore lympa,
 Et coelum miscetur humo, tam nobile nomen
 Post cineres nostriq; canent sine fine nepotes.
 Vos quotquot variis hue confluxistis ab oris
 Compello pariter, rigidi seu fulmina Martis,
 Seu Phœbo devota cohors, Themidosve tremendæ
 Grande sodalitium, vel agros urbesq; colentes,
 Qui nova fundatum venistis regna Deabus
 Laurigeris, vobis etiam de pectore grates
 Dicimus, & tantum laudabimus usq; favorem,
 Quod sacra Palladii celebri Natalia pompa
 Ornastis, restat nunc prospera fata precari.
 Ergo preces nostris precibus conjungite vestras,

Ut

Ut DEUS ex alto velit hanc defendere sedem:
 O Pater omnipotens qui solo cuncta creasti
 Verbo, quiq; eadem servas, nutuq; gubernas
 Omnia inexplicito, Tu veri luminis Autor,
 Omnis origo boni, cujus de sede superne
 Manat in obscuras hominum Sapientia mentes,
 Chare Pater, Te Nate simul cum Flammine Sancto
 Poplitibus flexis & supplice corde rogamus,
 His adsis o auspiciis, hoc Numine Dextro
 Dirige perpetuo Delubrum, cinge cohorte
 Illud & Angelica, Custos Venerande Sionis
 Inter nos habita, duc nos in tramite recto,
 Averte astuti pravas cacodæmonis artes,
 Arce de nostris Zizania noxia campis,
 Ut puri tantum latices ex fonte bibantur
 Pernaviæ, Tu mitte Polo Tua munera summo,
 Quæ mentes & corda rigent, stimulentq; Docentū
 Discendumq; choros, Tua lux tutissima nostri
 Regula Principii medii finisq; manebit.
 Nam Majestati nunc Atria nostra dicamus
 Nempe Tuæ Veneranda Trias, hæc Numinis umbra
 Protege, ceu Solymo fecisti perpete Templo.
 Spiritus ille bonus lingvas animosq; gubernet,
 Ne fluat ore, Tuum nisi quod procurat honorem,
 Atq; Gregis CHRISTI, Regis, Patriæq; salutem.